

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

SLOVENSKA OBALA KOT GOLFSKA DESTINACIJA

Kandidatka: Nika Nežič
Vpisna številka: 04032471
Študijski program: univerzitetni študijski program Uprava
Mentor: docent dr. Aleksander Aristovnik

Ljubljana, maj 2011

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Nika Nežič, študentka univerzitetnega študijskega program Uprava, z vpisno številko 04032471, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Slovenska obala kot golfska destinacija.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko nalogo je lektorirala: Bojana Samarin, univ. dipl. slov.

Ljubljana, maj 2011

Podpis avtorice

POVZETEK

Uveljavitev Slovenske obale kot razvite golfske destinacije bi bila za obalno področje izredna razvojna priložnost. Diplomsko delo proučuje možnosti za razvoj golfske destinacije na Slovenski obali in vpliv načrtovanega posega v prostor ter s tem povezanega golfskega turističnega razvoja na ekonomsko, družbeno in okoljsko področje. Raziskovanje je razkrilo, da možnosti za tovrsten razvoj obstajajo, in da bi, če bi se jih odločili izkoristiti, nosile vlogo pri zmanjšanju sedaj prisotnega sezonskega nihanja pri obsegu turistov, porastu zaposlovanja, oživitvi in razvoju obalnega zaledja, trženju lokalnih proizvodov in pri številnih drugih vplivih. Skozi dobro načrtovano in organizirano vključevanje v turistično ponudbo bi bila v večji meri mogoča tudi zaščita naravnega in kulturnega okolja; velik prispevek pa bi bil dan raznovrstnosti in kakovosti že obstoječe ponudbe.

Ključne besede: golf, destinacija, turizem, obala, igrišče

SUMMARY

Slovenian coast as a golf destination

Realization of Slovenian coast as developed golf destination would be remarkable development opportunity for coast region. The purpose of this paper is to examine possibilities for development of golf destination on Slovenian coast, its influence on region and connected golf tourist development on economic, social and environmental sphere. Possibilities for progress are indicated and would carry out part in decreasing of seasonal oscillation of visitors, increase of employment level, regeneration and hinterland development, trading of local products and others. Well planned and organized incorporation would enable protection of nature and cultural environment. It would also widen already existed offer with considerable contribution to its diversity and quality.

Key-words: golf, destination, tourism, coast, course

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU _____	ii
POVZETEK _____	iii
SUMMARY _____	iv
KAZALO _____	v
KAZALO PONAŽORITEV _____	vii
KAZALO GRAFIKONOV _____	vii
KAZALO TABEL _____	vii
1 UVOD _____	1
2 TURISTIČNA DESTINACIJA _____	3
3 TURIZEM IN GOLF _____	4
3.1 Vpliv gospodarske krize na golfsko industrijo _____	4
4 GOLF V EVROPI _____	6
4.1 Primeri posameznih regij _____	6
4.1.1 Zahodna Evropa _____	6
4.1.2 Centralna Evropa _____	9
4.1.3 Vzhodna Evropa _____	12
4.2 Razvoj golf igrišča _____	15
4.2.1 Dejavniki, ki vplivajo na izbor golfske destinacije _____	15
4.2.2 Trajanje razvoja igrišča in s tem povezane težave _____	16
4.2.3 Stroški izgradnje igrišča _____	17
4.2.4 Značilnosti tipičnega golfskega turista _____	18
5 GOLF V SLOVENIJI _____	20
5.1 Razvoj golfa v Sloveniji _____	20
5.2 Smernice in organiziranost slovenske turistične dejavnosti _____	21
5.2.1 Ministrstvo za gospodarstvo – direktorat za turizem _____	21
5.2.2 Slovenska turistična organizacija _____	23
5.2.3 Lokalne turistične organizacije _____	23
5.2.4 Golf zveza Slovenije _____	24
5.3 Raziskava med golfisti na slovenskih golfskih igriščih _____	25
6 ANALIZA SLOVENSKE OBALE KOT GOLFSKE DESTINACIJE _____	28

6.1	Potencialne lokacije za razvoj golfskih igrišč na obali _____	28
6.1.1	Golfsko igrišče Koper – Osp _____	28
6.1.2	Golfsko igrišče Koper – Srmin _____	28
6.1.3	Golfsko igrišče Piran – Sečovlje _____	29
6.2	Povezovanje z že obstoječimi igrišči _____	29
6.3	Načrtovanje dostopnosti destinacij _____	30
6.4	Kazalci zastopanosti igrišč _____	31
7	VPLIVI GOLFSKEGA TURIZMA NA OBALNEM OBMOČJU _____	32
7.1	SWOT analiza _____	32
7.1.1	Vplivi Obale kot golfske destinacije na ekonomskem področju _____	33
7.1.2	Vplivi Obale kot golfske destinacije na okoljskem področju _____	33
7.1.3	Vplivi Obale kot golfske destinacije na družbenem področju _____	34
8	ZAKLJUČEK _____	35
	LITERATURA IN VIRI _____	38

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Negativni vpliv svetovne gospodarske krize	5
Grafikon 2: Napovedi upravljavcev za prihodnost njihovih igrišč.....	5
Grafikon 3: Razvoj ponudbe in povpraševanja v Evropi (1985–2010)	6
Grafikon 4: Razvoj ponudbe in povpraševanja na Portugalskem (1985–2010).....	7
Grafikon 5: Lokacija golfskih igrišč v Zahodni Evropi in na Portugalskem	8
Grafikon 6: Plačilo članstva v Zahodni Evropi in na Portugalskem.....	8
Grafikon 7: Število odigranih krogov po regijah v Zahodni Evropi in na Portugalskem	9
Grafikon 8: Lokacija golfskih igrišč v Centralni Evropi.....	10
Grafikon 9: Razvoj ponudbe in povpraševanja v Avstriji (1985-2010)	11
Grafikon 10: Število odigranih krogov po regijah v Centralni Evropi in Avstriji	11
Grafikon 11: Plačilo članstva v Centralni Evropi in Avstriji.....	12
Grafikon 12: Lokacija golfskih igrišč v Vzhodni Evropi	13
Grafikon 13: Razvoj ponudbe in povpraševanja na Češkem (1985–2010)	13
Grafikon 14: Število odigranih krogov po regijah v Vzhodni Evropi in na Češkem.....	14
Grafikon 15: Plačljivost članstva v Vzhodni Evropi in na Češkem	15
Grafikon 16: Ključni motivacijski faktorji pri izbiri geografske lokacije.....	16
Grafikon 17: Najteže premagljive težave med razvojem	17
Grafikon 18: Povprečni stroški razvoja golfskega igrišča	18
Grafikon 19: Poraba golfskega turista.....	18
Grafikon 20: Odločilni dejavniki pri izbiri golfske destinacije.....	19
Grafikon 21: Glavni viri informacij za obisk golfskih igrišč.....	25
Grafikon 22: Vpliv dejavnikov za obisk Slovenije.....	26
Grafikon 23: Oddaljenost nastanitvenega objekta od golfskega igrišča	27
Grafikon 24: Primerjava povprečne porabe denarja po dejavnostih	27

KAZALO TABEL

Tabela 1: Primerjava zastopanosti igrišč.....	31
Tabela 2: SWOT analiza.....	32

1 UVOD

Razvite evropske države dokazujejo, da razvoj turizma ustvarja priložnosti, ki ugodno vplivajo tako na celoten ekonomski sektor kot tudi na socialni in prostorski razvoj države. Razvojna priložnost, ki jo Sloveniji nudi turizem, je v različnih proizvodih, ki bi s svojo kakovostjo in omejeno količino dosegli ustrezno vrednost le s prodajo turistom.

V diplomskem delu sem predstavila razvojno možnost, ki jo za slovensko obalno področje predstavlja umestitev golfske infrastrukture in oblikovanje golfske destinacije za konkurenčnost tamkajšnjega turizma. Golf kot razvijajoča se prostočasna dejavnost lahko bistveno prispeva k raznovrstnosti in kakovosti že obstoječe turistične ponudbe znotraj regije. Primer Slovenske obale je še zlasti zanimiv, saj kljub ugodnim klimatskim in krajinskim pogojem tam doslej še ni bilo realizirano nobeno golfsko igrišče.

Namen raziskovanja je bil na podlagi primerjave ugotoviti, kako bi razvoj golfskega turizma na obalni regiji vplival na zmanjšanje sezonskega nihanja v številu gostov in povečanja zaposlovanja, pripomogel k razvoju obalnega zaledja in trženju lokalnih proizvodov ter h krepitvi kakovostne in konkurenčne turistične ponudbe regije.

Za primerjavo so bile izbrane države, ki so po eni ali več značilnostih, kot so velikost, naseljenost, razvitost turizma, razvitost golfskega trga in drugih značilnostih čim bližje Sloveniji. Predviden cilj diplomskega dela je bil ugotoviti možnosti za razvoj golfske destinacije na Obali in dodano vrednost, ki bi jo golfski turizem prinesel v primerjavi s sedanjimi tradicionalnimi oblikami turistične ponudbe. Proučiti možnosti potencialne golfske destinacije na Obali v primerjavi s konkurenčnimi evropskimi destinacijami in oceniti privlačnost tovrstne destinacije za tuje turiste.

Metode raziskovanja, ki sem jih uporabila pri izdelavi diplomskega dela, temeljijo na študiju domače in tuje literature, virov in člankov s področja obravnavane tematike, različnih tržnih konceptov, raziskav in strategij ter internih virov. Kot sekundarni vir sem uporabila raziskave primerjalnih podatkov v golfu, ki jih je izvedel KPMG, in raziskavo med golfisti na slovenskih golfskih igriščih, ki jo je naročila Slovenska turistična organizacija. Za dodatno zbiranje podatkov in ugotavljanje obstoječega stanja sem kot instrument raziskovanja uporabila intervju z vprašanji odprtega tipa. Pogovor sem imela z mag. Marjanom Hribarjem, generalnim direktorjem Direktorata za turizem, Gorazdom Kogojem, generalnim sekretarjem Golf zveze Slovenije, Igorjem Okornom, vodjem prenove starega hotela Palace, in Valentino Turk Balaban, direktorico družbe Golf Istra, slednja sta si prizadevala za izgradnjo golfskega igrišča v Sečovljah.

Na začetku preučujem pojem turistične destinacije in razumevanje spremenjenih vedenjskih vzorcev in potreb sodobnega turista ter vrsti turističnih proizvodov, s katerima razpolagajo turistične destinacije.

V poglavju, ki sledi, je opisana vrednost golfskega turizma kot uspešne industrije ter vpliv gospodarske krize nanjo in njene posledice ter napovedi za prihodnost.

Znotraj poglavja Golf v Evropi so predstavljeni primeri posameznih regij, znotraj vsake regije pa je nato predstavljena posamezna država, ki bi bila po eni izmed svojih značilnosti najbolj primerljiva in aplikativna za obravnavani primer slovenske obalne regije. Pri posameznih državah so opisani razvoj golfa in trenutno stanje ponudbe in povpraševanja. Večja pozornost je namenjena podatkom, ki se nanašajo na golfski turizem. Nadalje je predstavljen razvoj golfskega igrišča, kje igrajo pomembno vlogo dejavniki za izbor golfske destinacije, trajanje samega razvoja, stroški izgradnje igrišča in značilnosti golfskih turistov.

Ponazoritev stanja golfa v Sloveniji, ki sledi, je osredotočena predvsem na dosedanja razvoj golfa pri nas in pa na samo organiziranost slovenske turistične dejavnosti. V zadnjem delu poglavja je predstavljen del raziskave med golfisti na slovenskih golfskih igriščih, kjer so prikazani samo pridobljeni podatki, ki se nanašajo na anketirane tuje turiste, in vprašanja, ki nudijo dodatne informacije, uporabne za predmet raziskovanja.

Analiza Obale kot golfske destinacije prouči lokacije, ki so imele možnosti za postavitve golfskega igrišča. Nadalje so opisane možnosti povezav z že obstoječimi igrišči in pa samo načrtovanje dostopnosti in mobilnosti turistov znotraj destinacije ter primerjava, ki nakazuje ustrezno povečanje števila igrišč na območju celotne države.

Nazadnje so opisani možni vplivi turizma in njihova medsebojna povezava. Narejena je SWOT analiza in razložena v sklopu posamezne vrste vpliva. Z načrtovanim razvojem golfske destinacije bi bilo tako mogoče izkoristiti pozitivne vplive in priložnosti ter se izogniti slabostim in nevarnostim, ki bi se zaznale na ekonomskem, družbenem in okoljskem področju.

2 TURISTIČNA DESTINACIJA

»Pravilno razumevanje pojma turistična destinacija je povezano z razumevanjem obsega potencialnega turističnega trga, ki je odvisen od turističnih virov, kraja, mesta, občine, območja, regije in drugih geopolitičnih enot. Razmerje med turističnim območjem (lahko tudi destinacijo) in turističnim trgom je torej ključni element identificiranja obsega (ponudba in geografski obseg) turistične destinacije. Za razumevanje razmerja med turističnim trgom in turistično destinacijo moramo poznati delovanje sil turističnega povpraševanja in turistične ponudbe. Turistično povpraševanje sestavljata dva elementa, in sicer potrebe turista in turistove zmožnosti, turistično ponudbo pa viri in upravljanje z njimi.« (Juvan, 2010, str. 38)

S časom so se spremenili vedenjski vzorci glede prostega časa in tudi glede vrste prostočasne dejavnosti. Tako turist, kot ga poznamo danes, pričakuje vse bolj individualen pristop in obravnavo in vse manj je povpraševanja po organiziranih oblikah turistične ponudbe. Sodobni turist se z razvojem interneta vse manj opira na posredovanje raznih turističnih agencij in pri načrtovanju potovanja se vse bolj zanaša na lastne izkušnje. Ker postaja povpraševanje vse bolj heterogeno, gre tudi sama turistična ponudba vedno bolj v smer segmentacije turističnega trga. Iz potrebe novega turista, ki vse bolj celovito doživlja svoje turistično potovanje, se ga bolj zaveda in od njega pričakuje več, izhaja tudi potreba po celovitosti turističnega proizvoda. Nastal je tako imenovani integralni turistični proizvod. (po Vodeb, 2010, str. 11)

»Turistične destinacije načeloma razpolagajo z dvema tipoma turističnih proizvodov: Tematski turistični proizvod je skupina po vsebini enakih turističnih proizvodov na destinaciji ali v širšem turističnem območju (npr. golfska igrišča, zdraviliški centri, športna ponudba, dogodki ...) Integralni turistični proizvod je skupina med seboj raznolikih produktov, ki oblikujejo zgodbo ali ponudbo na več ravneh (nastanitvena ponudba, športna ponudba, gostinska ponudba itd.), specifična integralnih proizvodov je v tem, da so parcialni turistični proizvodi med seboj povezani na turistu prijazen način in torej tudi lažje dostopni.« (Juvan, 2010, str. 27)

3 TURIZEM IN GOLF

Golfski turizem se je razvil v uspešno industrijo in tako številni turistični ponudniki oblikujejo svoje ponudbe glede na specifično povpraševanje golfistov po vsem svetu. Ne glede na to, ali je golf primarna motivacija ali le dodatna aktivnost, privablja milijone turistov širom sveta. Velik prispevek k lažji dostopnosti golfskih igrišč ima silovita rast nizkocenovnih letalskih ponudnikov, ki smo ji bili priča v zadnjih letih v Evropi. Vrednost dohodka od industrije golfa v Evropi, na Bližnjem vzhodu in v Afriki je 53 milijard evrov in v regiji zagotavlja skoraj pol milijona delovnih mest. In čeprav znaša le tretjino ameriške golfske industrije, hitro raste, še posebej na področju golfskega turizma in nepremičninskega sektorja, povezanega z golfom. (po KPMG, 2008 a)

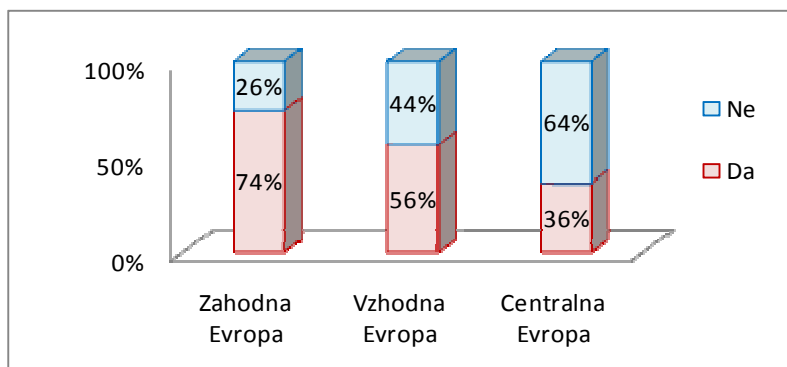
3.1 VPLIV GOSPODARSKE KRIZE NA GOLFSKO INDUSTRIJO

»Vsesplošna kriza, ki je leta 2008 zajela svet, čeprav večinoma govorimo samo o finančni in gospodarski krizi, je imela velik vpliv tudi na turizem. Pri tem je večje posledice utrpel mednarodni turizem, kar je razumljivo, saj ljudje v kriznih časih največkrat dopustujejo v svoji državi in se zaradi višjih stroškov ne odpravljajo v tujino.« (Vodeb, 2010, str. 135)

»Strokovnjaki napovedujejo, da bo turizem v prihodnje doživel največ sprememb na račun novih trendov v vedenju turistov. Zahtevani novi proizvodi bodo terjali spremembe v strukturi organizacije in na operativnem področju zagotavljanja storitev. Uspešno in sprotno prilagajanje spremembam v zunanjem okolju destinacije bo postalo še pomembnejše, kar bo vplivalo na proces načrtovanja, upravljanja razvoja destinacij in njenega trženja.« (Buhalis in Costa v: Vodeb, 2010, str. 135)

Vpliv nazadovanja gospodarstva na golfsko dejavnost se kaže tudi skozi številne zgodbe o golfskih igriščih, ki se soočajo s finančno stisko, o tistih, prodanih po neznatnih cenah, ter o nekaterih, ki so popolnoma prenehala obratovati. Arnold Daniel Palmer, ameriški golfist, cenjen kot eden izmed legendarnih golfistov v zgodovini profesionalnega golfa, je v svojem nagovoru na poslovnem forumu o golfu maja 2009 priznal, da četudi je bil rojen 1929 med veliko gospodarsko krizo, je današnja gospodarska situacija brez primere. Golfska igrišča so brez dvoma doživela hud udarec. Nove naložbe so se ustavile, golfisti se ne odločajo več za potovanja v tujino in ostajajo raje doma, igrišča pa se borijo za podaljšanje članstev in ohranitev dohodkov. Gospodarska kriza je v največji meri prizadela tista igrišča, ki se nahajajo na turističnih golfskih destinacijah in so zato močno odvisna od igralnin. Čeprav je bilo v večini območij zaznati velik negativen vpliv svetovne gospodarske krize, kot kaže grafikon 1, pa so nekateri rastoči trgi, kot je na primer Vzhodna Evropa, kljub temu neugodnemu vplivu beležili porast v številu odigranih krogov in zato samih dohodkov glede na pretekla leta. Tamkajšnji strokovnjaki verjamejo, da je vendarle ta rast mnogo manjša, kot bi bila pod boljšimi gospodarskimi pogoji in brez vpliva krize. (po KPMG 2010 a)

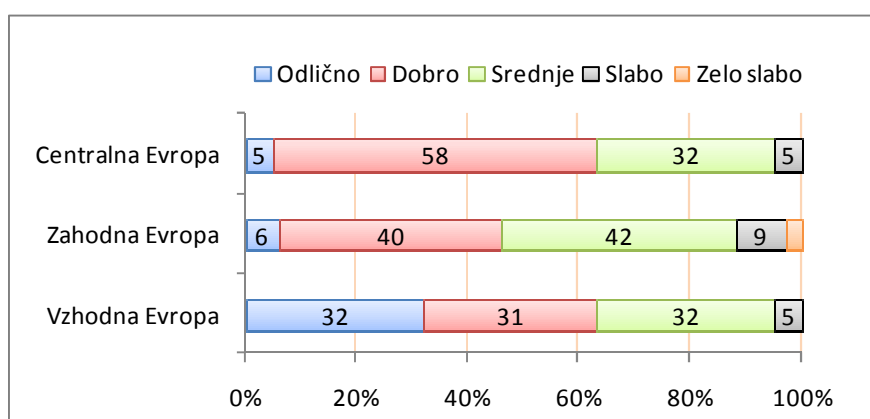
Grafikon 1: Negativni vpliv svetovne gospodarske krize

Vir: KPMG (2010 a, str. 6)

Med pogostejše ukrepe, s katerimi so golfska igrišča želela kompenzirati negativne učinke krize, sodijo: zmanjšanje stroškov (predvsem stroškov osebja), spremembe tržne strategije (preusmeritev v internetni marketing), usmeritev v izboljšanje zadovoljstva potrošnika in sprememba same cenovne politike. Kot je prikazano na grafikonu 2, vidimo, da so v povprečju pričakovanja upravljavcev golfskih igrišč za prihodnost pozitivna, vendar pa poslovni dejavniki nakazujejo, da pot iz krize vendarle ne bo lahka. Prvi dejavnik, ki nakazuje na to, je, da ob splošnem upadu dohodkov stroški naraščajo. Drugi indikator pa nakazuje, da je igrišč, ki poročajo o upadu vsaj enega od faktorjev, kot so članstva, dohodki iz igralnin in potrošnja, namenjena hrani in pijači, blizu 50 % vseh igrišč. (po KPMG 2010 a)

Grafikon 2: Napovedi upravljavcev za prihodnost njihovih igrišč

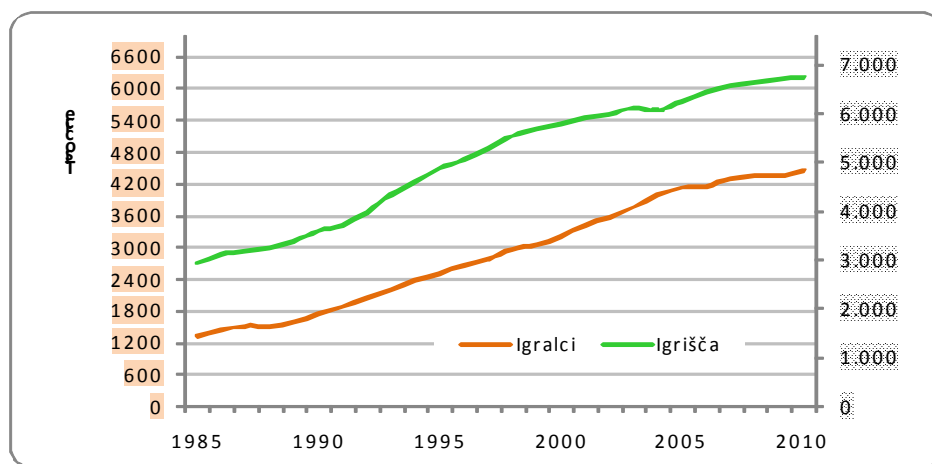

Vir: KPMG (2010 a, str. 13)

4 GOLF V EVROPI

Golfsko tržišče je v preteklih petindvajsetih letih občutilo pomenljivo rast tako v povpraševanju kot v sami ponudbi. Število golfistov se je več kot potrojilo, medtem ko se je ponudba igrišč v istem obdobju podvojila, kot je predstavljeno v spodnjem grafikonu 3. Evropska populacija golfistov je pretežno moška, saj je v povprečju kar 65 % golfistov moških, odstotek žensk je bistveno nižji in se giblje okoli 25 %, mlajših golfistov pa je 10%. (po KPMG 2010 b)

Grafikon 3: Razvoj ponudbe in povpraševanja v Evropi (1985–2010)

Vir: European Golf Association (2010)

4.1 PRIMERI POSAMEZNIH REGIJ

4.1.1 Zahodna Evropa

Zahodnoevropska regija ima več kot 1200 igrišč, ki so v večini (nad 80 %) v privatni lasti ter zato v veliki večini orientirana k dobičku. Znotraj vseh igrišč, tudi redkih, ki so v lasti raznih športnih društev, pa je registriranih okoli 773.000 golfistov. Okoli 45 % igrišč se nahaja v Franciji, sledita Španija s 27 % in Italija z 21 % udeležbo. Portugalska ima tako s svojimi 84 igrišči najmanjši delež igrišč v regiji, ki ne znaša niti polnih 7 odstotkov.

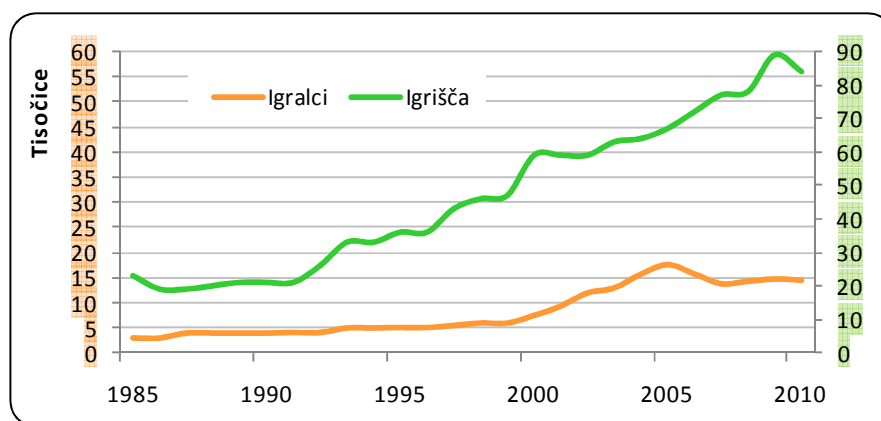
(po KPMG, 2007 b). Kljub majhni zastopanosti je Portugalska zanimiva predvsem zaradi velikosti, same strukture golfistov in razvoja turističnega območja Algarve na jugu Portugalske v uspešno golfsko destinacijo.

Portugalska

Začetki portugalskega golfa segajo v leto 1966, ko se je v regiji, ki obsega južni del države, odprlo igrišče Penina. Oblikoval ga je Anglež, nekdanji profesionalni igralec golfa, ki se jo po upokojitvi posvetil arhitekturi golfskih igrišč. S preobrazbo riževega polja v

čudovito igrišče je golf nenadoma postal dopolnitev drugih turističnih znamenitosti. Blagodejno vreme med zimskimi meseci je turistom omogočalo normalno igro tudi v času, ko so bila v njihovi domovini igrišča navadno zaprta. Sledilo je odprtje še nekaterih igrišč in nato je z revolucijo leta 1974 sledil večletni premor. Ko so se razmere v državi umirile, se je pričela izgradnja novih igrišč. (Golf in Portugal, 2010)

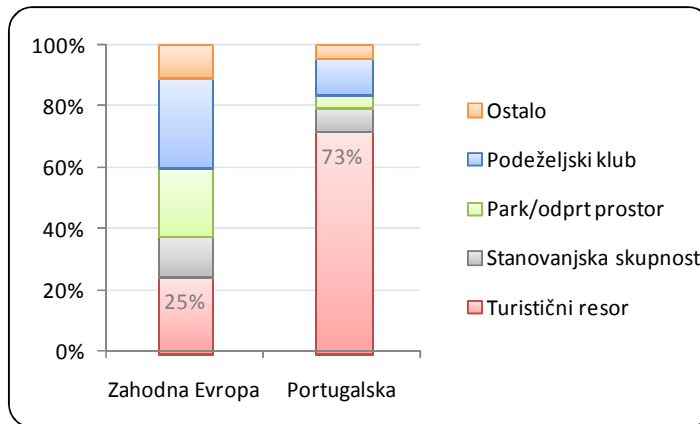
Grafikon 4: Razvoj ponudbe in povpraševanja na Portugalskem (1985–2010)

Vir: European Golf Association (2010)

Kako si sledi rast števila igrišč in povečanje števila igralcev od leta 1985 dalje, lahko razberemo iz grafikona številka 5. Viden je porast v številu igralcev od leta 2000 pa do danes, ko se je njihovo število skoraj podvojilo, vendar kljub temu v primerjavi z Evropo in glede na samo ponudbo igrišč ostaja izredno nizko. Na jugu Portugalske, kjer so tudi začetki tamkajšnjega golfa, se je znotraj regije Algarve oblikovala turistična golfska destinacija, ki zastopa več kot 40 odstotkov ponudbe celotnega portugalskega golfa. Na Portugalskem prevladujejo igrišča, locirana znotraj turističnih resorjev, kot se da razbrati iz grafikona 6, in po razporeditvi glede na lokacijo niso skladna s povprečjem zahodnoevropske regije. (po KPMG, 2007 b)

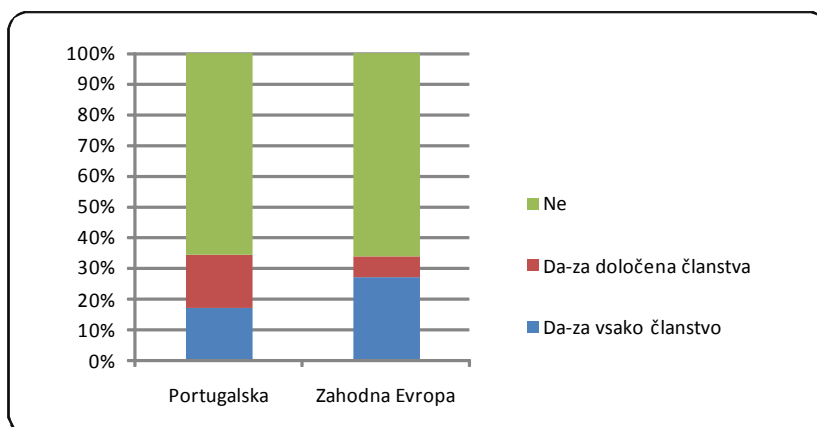
Grafikon 5: Lokacija golfskih igrišč v Zahodni Evropi in na Portugalskem

Vir: KPMG (2007 b, str. 7)

V več kot 70 odstotkih so namenjena predvsem zadovoljevanju samih turističnih zahtev in se ne osredotočajo na potencialno zanimanje domačega prebivalstva. To se vidno odraža v izredno nizkem povprečnem številu članstev igrišč, ki se giblje pod 300 člani na posamezno igrišče. Turisti, ki pridejo na krajši oddih, večinoma nimajo interesa plačevati članstev. Zahodnoevropsko povprečje, kjer je delež igrišč znotraj turističnega resorja bistveno nižji, se giblje nad 600 člani na posamezno igrišče. Res pa je tudi, da je velika večina igrišč v celotni Zahodni Evropi prilagodila svojo ponudbo in ne zahteva plačila pristopnine od svojih članov in so tako za turiste bolj dostopna. Na Portugalskem kar okoli 65 odstotkov vseh igrišč ne zahteva plačila nikakršnega članstva, kot kaže grafikon 7. Preostali delež med plačilom določenega in pa obveznega članstva je uravnotežen. Tako pri igriščih, ki le zahtevajo določeno plačilo, to letno znaša okoli 1600 €. (po KPMG, 2007 b)

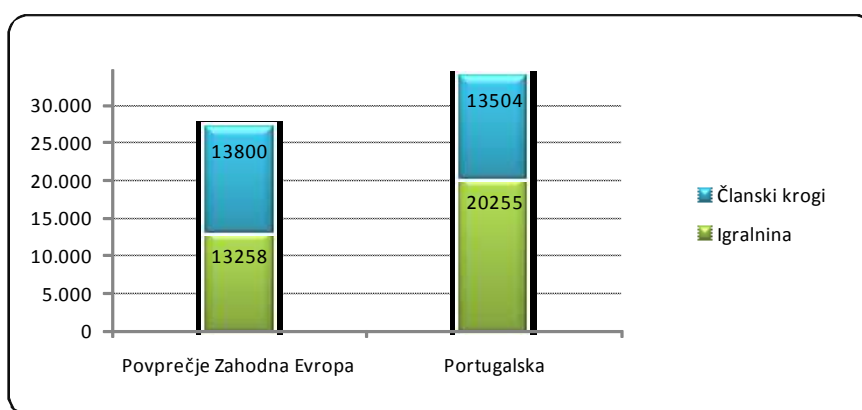
Grafikon 6: Plačilo članstva v Zahodni Evropi in na Portugalskem

Vir: KPMG (2007 b, str. 14) in KPMG (2007 d, str. 17)

Portugalska golfska igrišča se s skoraj 30.000 povprečno odigranimi krogi, kot je razvidno iz grafikona 8, uvrščajo v sam evropski vrh. Razlog za to bi lahko našli v izredno visokem številu igralnih dni oziroma lahko govorimo o skoraj celoletni igralni sezoni. Ta okoliščina seveda vpliva na število partij, odigranih letno na posameznem igrišču, ki je tako lahko seveda mnogo višje kot v predelih z manj igralnimi dnevi, vendar pa zopet ne smemo pozabiti, da kapacitete zapolnijo predvsem turisti in njihov obisk, saj je udeležba domačinov zelo nizka. (po KPMG 2007 b)

Grafikon 7: Število odigranih krogov po regijah v Zahodni Evropi in na Portugalskem

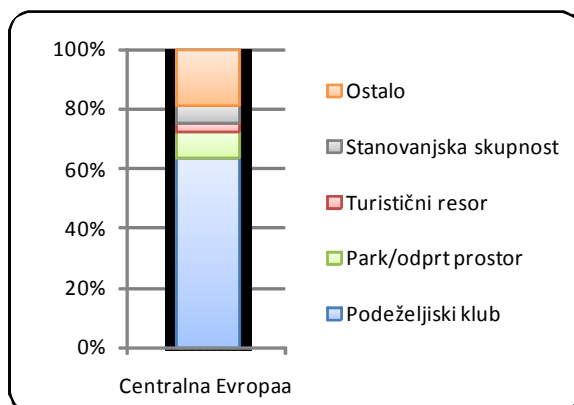
Vir: KPMG (2007 d, str. 14) in KPMG (2007 b, str. 11)

Zaradi nizke udeležbe domačinov je tudi delež s plačilom igralnine odigranih iger neprimerljivo višji, giblje se okoli 60 odstotkov, kot pa ponekod drugod znotraj vzhodnoevropske regije. K večjemu zanimanju tamkajšnjega lokalnega prebivalstva za ta šport tudi nikakor ne pripomorejo visoke cene igralnin, ki se gibljejo vidno nad povprečjem celotne regije in so med najvišjimi v celotni Evropi. Tako je po ocenah le 20–30 % golfistov celotne Portugalske domačinov, število na novo priključenih portugalskih golfistov pa v zadnjih nekaj letih vidno ne narašča. (po KPMG 2007 b)

4.1.2 Centralna Evropa

Centralna Evropa se s svojimi 945 igrišči in več kot 780.000 registriranimi igralci golfa uvršča med ene izmed bolj zrelih golfskih trgov v Evropi. Velik delež igrišč, več kot 40 odstotkov, deluje na neprofitni osnovi, preostala so namenjena pridobivanju dobička. Glede na lokacijo igrišč jih je več kot dve tretjini v podeželskih klubih ali v parku oz. odprtem prostoru. Okoli 6 % je znotraj stanovanjske skupnosti, medtem ko so samo 3 % del turističnega resorja, kot kaže grafikon 9. Zanimiva posebnost golfskih igrišč Centralne Evrope je, da je zastopanost ženskih članic tu najvišja v celotni Evropi in znaša celo tretjino vseh članov. (po KPMG, 2007 d)

Grafikon 8: Lokacija golfskih igrišč v Centralni Evropi

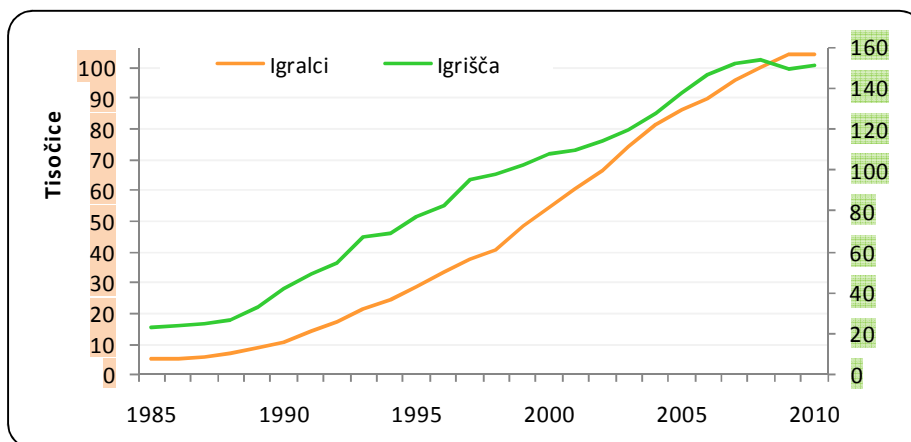
Vir: KPMG (2007 d, str. 6)

Avstrija

Z ustanovitvijo kluba Vienna (Prater, Krieau) na Dunaju se je leta 1901 pričel razvoj avstrijskega golfa. Igrišče z 18 luknjami in parom 70 je danes eno izmed najboljših v regiji, o čemer priča 6 do 7 let čakanja na članstvo. Igrišče je nenehno razprodano, tako da so tudi dolgoletni člani prisiljeni biti izredno prilagodljivi glede svojih štartnih časov. Če se, sicer redko, zgodi, da je kakšen štartni čas prost, lahko nečlani z minimalnim hendikepom 28 proti plačilu 75 € na osebo odigrajo krog. Zgodnji so tudi sami začetki avstrijske golfske zveze, ki je bila ustanovljena leta 1931. (po Wiley Publishing, 2011)

Razvoj avstrijskega golfa od leta 1985 dalje lahko razberemo iz spodnjega grafikona 10, kjer je prikazana hitra rast tako ponudbe kot tudi povpraševanja. Število golfskih igrišč se je več kot potrojilo, z 49 leta 1991 na 151 igrišč leta 2010, kot je razvidno s slike, ki prikazuje razvoj ponudbe in povpraševanja v Avstriji od leta 1985 dalje. To povečanje lahko pojasnimo kot odziv na zelo visok porast v domačem povpraševanju, saj se je število igralcev povečalo s 14 080 na 104 475, in pa z naraščanjem golfskega turizma. Udeležba v Avstriji je tako najvišja v regiji in je ena najvišjih v kontinentalni Evropi. (po EGA, 2010)

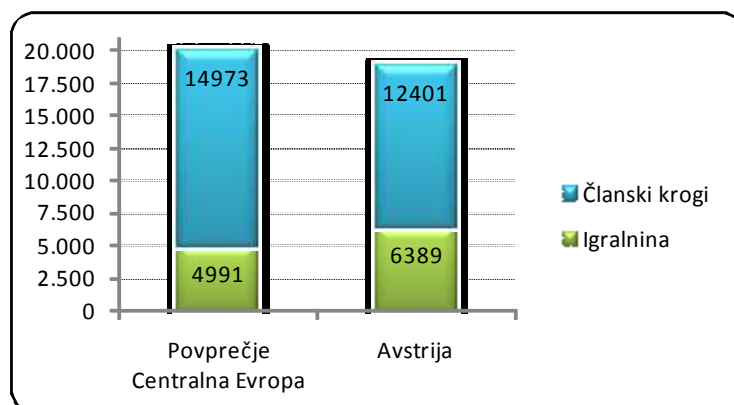
Grafikon 9: Razvoj ponudbe in povpraševanja v Avstriji (1985-2010)

Vir: European Golf Association (2010)

Avstrijska golfska igrišča poročajo o relativno visokem članstvu, vendar so s svojimi nekaj več kot 630 člani na posamezno igrišče malo pod povprečjem Centralne Evrope, ki se giblje okoli 780 članov na igrišče. Odras visokega članstva je tudi delež članskih krogov v primerjavi z ostalimi regijami, ki v Avstriji dosega 66 odstotkov, v celotni regiji pa kar 75 odstotkov, kar je prikazano tudi na grafikonu 11. (po KPMG, 2007 c)

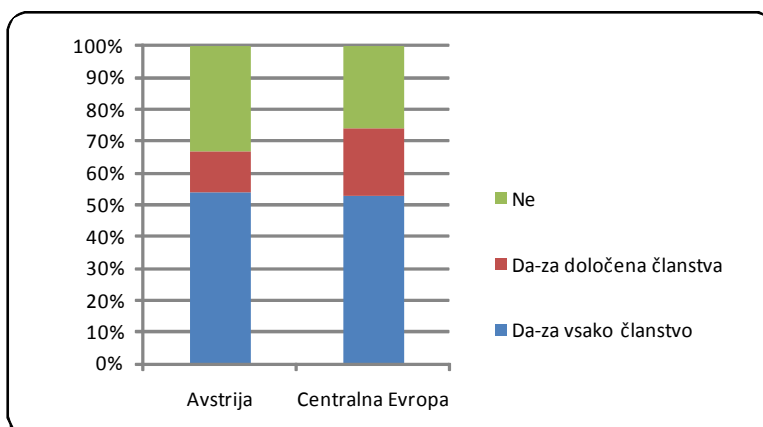
Grafikon 10: Število odigranih krogov po regijah v Centralni Evropi in Avstriji

Vir: KPMG (2007 d, str. 14) in KPMG (2007 c, str. 10)

Eden izmed razlogov, da je delež s plačano igralnino odigranih krogov v Avstriji tako nizek, je ta, da je plačilo samega članstva potrebno pri več kot dveh tretjinah vseh igrišč v Avstriji, kar se da razbrati tudi iz grafikona 12. Višina pristopnin, ki jo igrišča zaračunajo, pa se giblje okoli 2900 € na novega člana. (po KPMG, 2007 c)

Grafikon 11: Plačilo članstva v Centralni Evropi in Avstriji

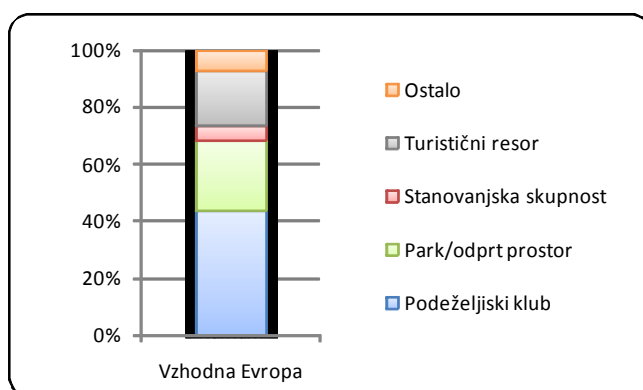
Vir: KPMG (2007 c, str. 10) in KPMG (2007 d, str. 17)

4.1.3 Vzhodna Evropa

Golf je v večini držav vzhodnoevropske regije začel pridobivati na svoji priljubljenosti šele v poznih osemdesetih in v začetku devetdesetih let oziroma od socializma dalje, saj je bil pred tem ta šport zaradi asociacije z zahodno kulturo in zato kapitalizmom v veliki meri izobčen. Kljub temu da se je od tedaj vzhodni evropski trg vztrajno razvijal, in se je število golfistov nenehno povečevalo, ostaja število igrišč še vedno zelo nizko v razmerju s številom prebivalstva in samo velikostjo območja. V zadnjih nekaj letih se je vendarle golfski sektor v vzhodni Evropi začel razvijati hitreje, celo hitreje kot v ostalih evropskih regijah, saj so investitorji zaznali naraščajoče zanimanje tako za samo igro golfa kot tudi za naraščajoči trend turizma na vzhodnoevropskem področju. V regiji trenutno poteka veliko število investicij, ki so neposredno ali posredno povezane z golfom.

Iz grafikona 13 je razvidno, da se večinski delež igrišč v Vzhodni Evropi, več kot 40 %, nahaja v podeželskih klubih. Vsakoletno povečanje novih članstev in s tem povpraševanja po golfu pa je, če ga primerjamo s povpraševanjem v Evropi, razmeroma majhno. Bistven dejavnik za take razmere so relativno visoke cene igralnin kljub šibki kupni moči prebivalstva na tem območju. Igrišča od golfistov, ki so se včlanili v njihov klub v 99 odstotkih ne zahtevajo plačila za igranje, tako kot je to običajno v številnih ostalih evropskih državah. Igrišča od golfistov, ki so se včlanili v njihov klub, v 99 odstotkih ne zahtevajo plačila za igranje, tako kot je to običajno v številnih ostalih evropskih državah. (po KPMG, 2007 d)

Grafikon 12: Lokacija golfskih igrišč v Vzhodni Evropi

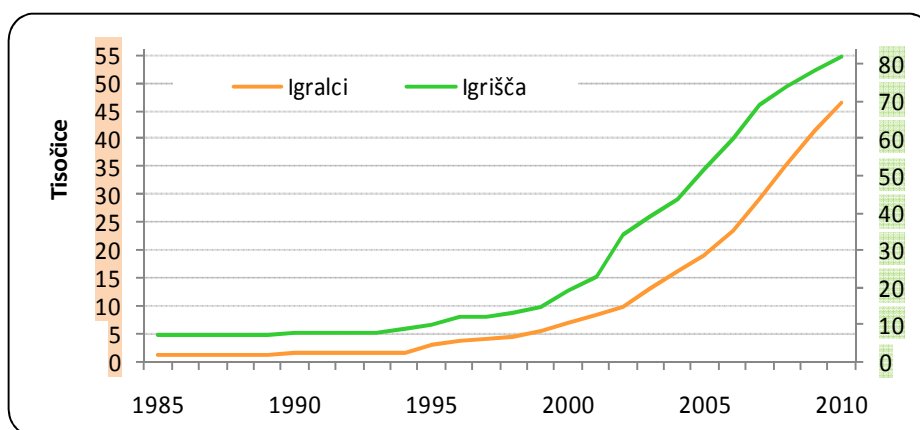

Vir: KPMG (2007 d, str. 33)

Češka

Za same začetke golfa na Češkem so zaslužni obiskovalci zdravilišč, ki so z mnogimi prošnjami leta 1904 dosegli odprtje prvega igrišča z devetimi luknjami. Temu je kasneje skupaj s spremembo režima in prihodom tujih vlagateljev sledila izgradnja številnih nadaljnjih novih igrišč. (po TTG Czech, 2008) Češka ima tako eno izmed najstarejših in pa tudi najbolj razvitih golfskih kultur v Vzhodni Evropi, ki trenutno s svojimi 82 igrišči predstavlja okoli polovico golfskih igrišč celotne vzhodnoevropske regije. S kakšno izredno hitrostjo je v zadnjem desetletju Češka razširila svojo ponudbo igrišč in tako prevzela prevlado znotraj regije, nam pove podatek, da so od leta 2000 do danes zgradili kar 63 novih golfskih igrišč, kar je prikazano na grafikonu 14.

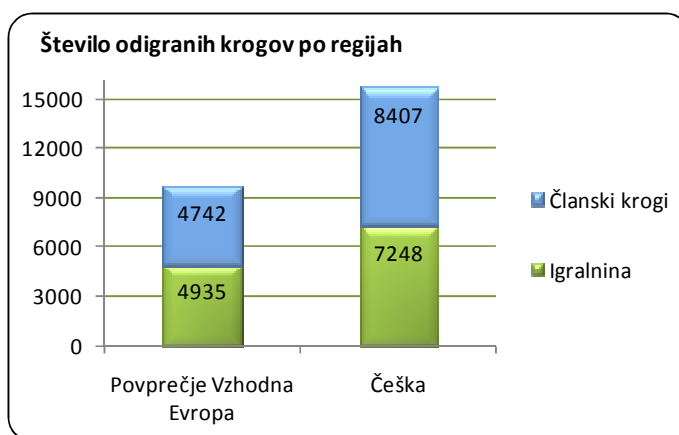
Grafikon 13: Razvoj ponudbe in povpraševanja na Češkem (1985–2010)

Vir: European Golf Association (2010)

Čeprav sami začetki golfa na Češkem ne izvirajo iz povpraševanja lokalnega prebivalstva, se navdušenje med tamkajšnjo populacijo, zahvaljujoč naraščajočemu številu igrišč in interesu medijev, hitro širi, in tako danes lahko govorimo o okoli 46.300 registriranih igralcev golfa na Češkem. Prav tako kot tudi drugod po Vzhodni Evropi je golf navzoč pri emigrantih povratnikih in nenazadnje turistih. Razmerje povpraševanja med lokalnim prebivalstvom in turisti se običajno lahko razbere med deležem odigranih krogov s strani članov določenega golfskega igrišča in deležem preostalih odigranih krogov nečlanov, ki pa morajo plačati igralnino. Češka igrišča imajo pri tem vzpostavljeno približno sorazmerje. Tako lahko iz grafikona 15 razberemo, da je na Češkem krogov, ki jih odigrajo člani, 46,3 %, preostale kroge pa so odigrali nečlani. (po KPMG, 2007 a)

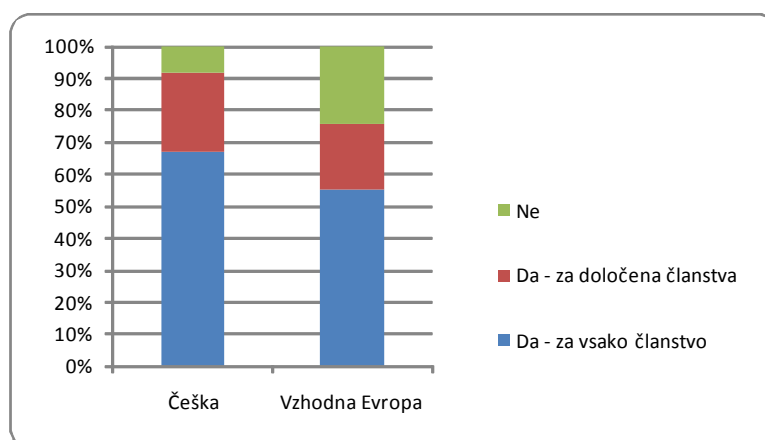
Grafikon 14: Število odigranih krogov po regijah v Vzhodni Evropi in na Češkem

Vir: KPMG (2007 a, str. 9)

Potrebno je opozoriti, da zaradi velikega števila golfskih igrišč na Češkem obstaja velika verjetnost, da člani določenega igrišča igrajo kot obiskovalci na nekaterih drugih igriščih. Zato na tujem igrišču, na katerem nimajo članstva, plačujejo igralnino, kar pa jih še ne uvršča med turiste. Čeprav je samo članstvo v vzhodnoevropski regiji s povprečno 370 člani na igrišče relativno nizko v primerjavi s povprečjem celotne Evrope, pa število na Češkem registriranih članov znaša približno 650 na posamezno igrišče. Velike razlike se pojavljajo tudi pri strošku samega članstva, ki je na Češkem v več kot 90 % plačljivo, kot je razvidno iz grafikona 16, medtem ko se vzhodnoevropsko povprečje giblje okoli 75 %. (po KPMG, 2007 a)

Grafikon 15: Plačljivost članstva v Vzhodni Evropi in na Češkem

Vir: KPMG (2007 a, str. 11) in KPMG (2007 d, str. 17)

V to povprečji sta zajeta oba znana tipa članstev, tako pristopno članstvo, ki v Vzhodni Evropi znaša v povprečju nekaj nad 1,800 €, kot tudi letno članstvo, ki pa se na vzhodnoevropskih igriščih zadržuje na okoli 700 €. Cena tako pristopnega kot letnega članstva na Češkem individualno variira in je odvisna predvsem od kvalitete igrišč in same bližine priljubljenih turističnih območij. Tako v bližini Prage znašajo pristopnine med 4.000 in 5.000 €, letni prispevek pa okoli 1000 €. Zunaj teh zaželenih območij pa so cene bistveno bolj sprejemljive in se spustijo celo na tretjino zgoraj omenjene. Če bi povzeli, bi lahko rekli, da so prispevki za članstvo v Vzhodni Evropi, sploh pa na določenih območjih na Češkem, visoki, ob upoštevanju samega prihodka prebivalstva in kupne moči regije. Razloge za visoke cene bi lahko iskali v tem, da je večina igrišč profitno orientiranih, in pa morda tudi v tem, da je golf na Češkem sezonski šport, ki se ga lahko igra nekje od marca pa do konca oktobra, torej do okoli 250 dni letno. Če pogledamo v prihodnost češkega golfa, jih bodo, kot sami pravijo, tudi v prihodnje spremljali dobri ali celo odlični rezultati poslovanja, kar pa ne bi smelo biti presenetljivo glede na to, da je Češka glede povpraševanja ena od pomembnejših predstavnic vzhodnoevropske regije.

(po KPMG, 2007 a)

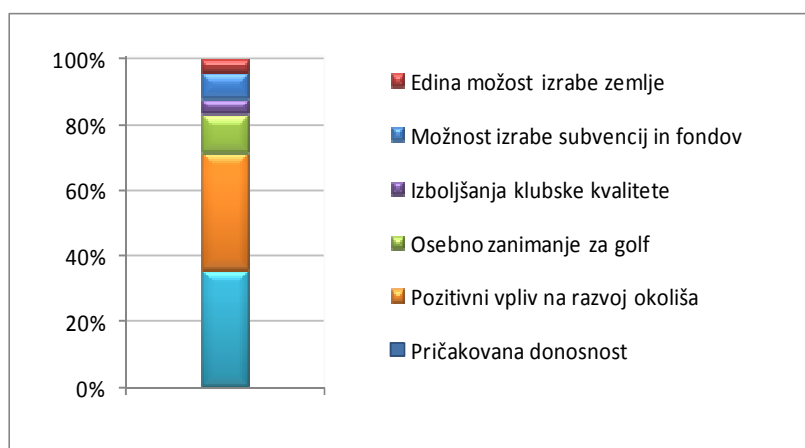
4.2 RAZVOJ GOLF IGRIŠČA

4.2.1 Dejavniki, ki vplivajo na izbor golfske destinacije

Mednarodne izkušnje kažejo, da golfsko igrišče lahko nudi investicijsko priložnost. Zato je tako za gradbene investitorje, financerje, operaterje kot tudi za javne ustanove bistvenega pomena imeti primerljive izvirne informacije o razvojnih stroških golfskega igrišča pri strateškem razvoju golfa. V tretjini primerov je primarni motiv za razvoj golfskega igrišča pričakovani donos, kateremu pa je skoraj enakovredna motivacija dodana vrednost za razvoj okolice, ki bi nastala z izgradnjo novega igrišča. Slednje niti ni

presenetljivo, če upoštevamo, da je veliko število golfskih igrišč del turističnega resorja ali stanovanjske skupnosti. Zanimivo je, da je eno devetino razvoja vodilo osebno zanimanje za igro pred samo željo po zaslužku. Preostali razlogi so zastopani v manjših deležih, kot je prikazano v spodnjem grafikonu številka 17. (po KPMG, 2008 c)

Grafikon 16: Ključni motivacijski faktorji pri izbiri geografske lokacije

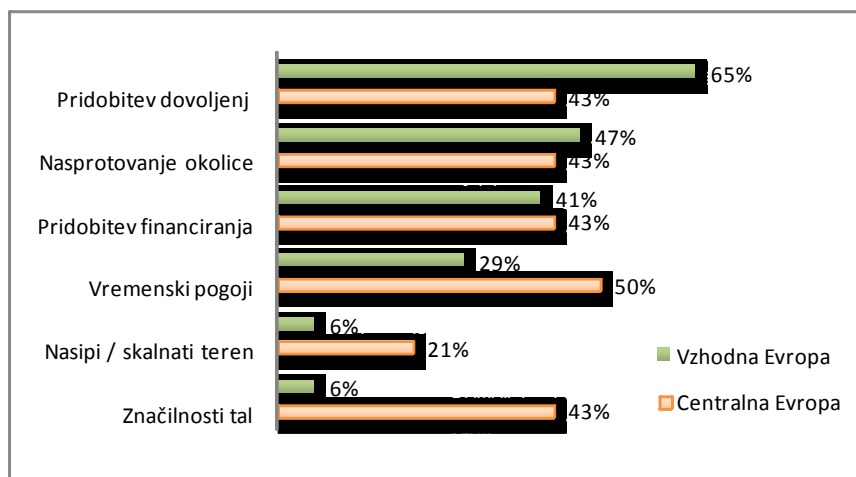

Vir: KPMG (2008 c, str. 14)

4.2.2 Trajanje razvoja igrišča in s tem povezane težave

Za razvoj novega igrišča od samega koncepta pa do realizacije je običajno potrebno od štiri do pet let. Dolžina pridobitve vseh potrebnih dovoljenj od države do države zelo variira. Trajanje razvoja je v veliki meri odvisno od specifičnih značilnosti same lokacije zemljišča, državne zakonodaje in lokalne zakonodaje. Tako je na primer v Centralni Evropi, kjer se srečujejo z zelo strogimi predpisi in pogosto tudi z odporom okolice, v nekaterih skrajnih primerih potrebo vložiti 3 do 4 leta samo za pridobitev vseh potrebnih dovoljenj. Zavrnitev vloge za izdajo gradbenega dovoljenja lahko ne samo zavleče, ampak tudi blokira celotni projekt. Številne nepredvidene težave, ki vplivajo na dolžino razvoja, pa so možne tudi med samo izgradnjo golfskega igrišča. Iz spodnjega grafikona številka 18 je razvidno, da je prav pridobitev potrebnih dovoljenj najpogosteje omenjena težava, s katero se srečujejo pri razvoju v Centralni in Vzhodni Evropi. Možni zapleti so tudi pri nasprotovanju okolice in pridobivanju financerjev, kar se je pokazalo zlasti v sedanjem času krize, in pa še nekateri drugi vplivi narave. (po KPMG, 2008 c)

Grafikon 17: Najteže premagljive težave med razvojem

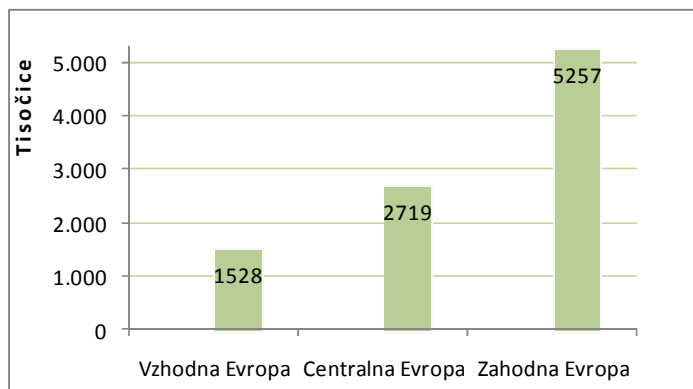

Vir: KPMG (2008 c, str. 17)

4.2.3 Stroški izgradnje igrišča

Celotni stroški izgradnje igrišča so močno odvisni od same kvalitete igrišča. Dejansko stane 2–2,5-krat toliko razviti visoko kvalitetno igrišče, ki ni zgrajeno s pomočjo priznanega arhitekta, kot pa igrišče nizke ali srednje kvalitete. Po drugi strani pa lahko dizajnersko igrišče, zgrajeno s pomočjo svetovno znanega arhitekta, stane 50 % več kot običajno. Če upoštevamo golfska igrišča vseh velikosti, je v Zahodni Evropi za razvoj ene luknje, t.j. del igrišča od udarjališča do zelenice, potrebno okoli 344 000 evrov, kar je opazno več kot v preostalih delih Evrope. Strošek ene luknje v Centralni Evropi se giblje okoli 214 000 evrov, v Vzhodni Evropi pa je še nižji in znaša okoli 106 000 evrov. Vzhodna Evropa tako ostaja regija z najnižjimi finančnimi investicijami v nova golfska igrišča. Razlog za nižje stroške v Vzhodni Evropi je le 50 % delež igrišč, zgrajenih s pomočjo priznanih arhitektov, kar je najnižji delež od vseh treh regij, posledično pa se kaže tudi v nižji kvaliteti golfskih objektov v tej regiji. Vendar je za rastoče ekonomije Vzhodne Evrope razvoj relativno poceni golfskih igrišč, ki si jih tamkajšnje prebivalstvo lahko privošči, izrednega pomena, saj omogoča prodor igre golfa v regijo. Čeprav določen razvoj lahko vključuje porabo več deset milijonov evrov, se pri odločitvi o izboru arhitekta igrišč in gradbenega podjetja močno zanašajo na neformalne povezave in poznanstva oziroma priporočila. Izkazalo se je, da natisnjeni ali elektronski (internet) oglasi prav posebej ne pripomorejo k pridobitvi posla. Ocenjuje se, da je strošek razvoja celotnega igrišča z 18 luknjami danes okoli 20 % višji, kot je bil pred obdobjem od treh do petih let. Celotni strošek izgradnje igrišča z 18 luknjami je prikazan v grafikonu številka 19 in se v Evropi giblje v povprečju med 1.5 milijona in 5.3 milijona, odvisno od same lokacije in kvalitete igrišča. (po KPMG, 2008 c)

Grafikon 18: Povprečni stroški razvoja golfskega igrišča

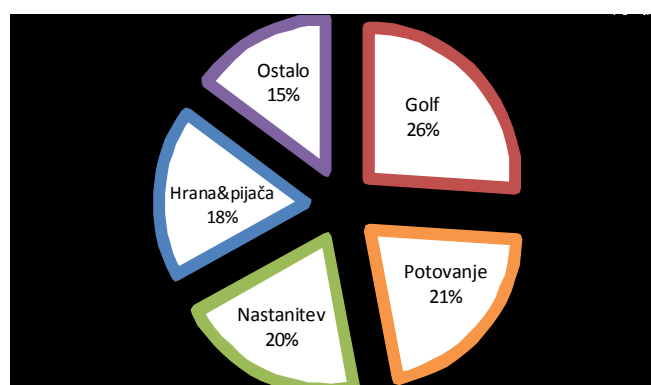

Vir: KPMG (2008c, str. 20)

4.2.4 Značilnosti tipičnega golfskega turista

Pri raziskavi značilnosti so bili zajeti golfski turisti znotraj Evrope, Srednjega vzhoda in Afrike. Trendi so pokazali, da tipični golfski turist za krajši oddih nameni od 4 do 7 dni golfskemu dopustovanju, pri čemer povprečna dnevna poraba golfista na takšnem krajšem dopustu znaša od 150 do 180 €. Daljšim počitnicam golfisti namenijo od 7 do 14 dni in zanje porabijo povprečno 250 € dnevno. Od tega zneska je direktni porabi za golf namenjenih le 26 %, kot je razvidno iz grafikona številka 20, preostali denar je namenjen nastanitvi, hrani in pijači, potovanju in preostalim stvarjem. V primerjavi s preostalimi prostočasnimi dejavnostmi golfski turist v času trajanja dopusta porabi občutno več tudi z nakupi številnih in raznovrstnih dobrin in storitev, s čimer podpira širši spekter dejavnosti. (po KPMG, 2008 b)

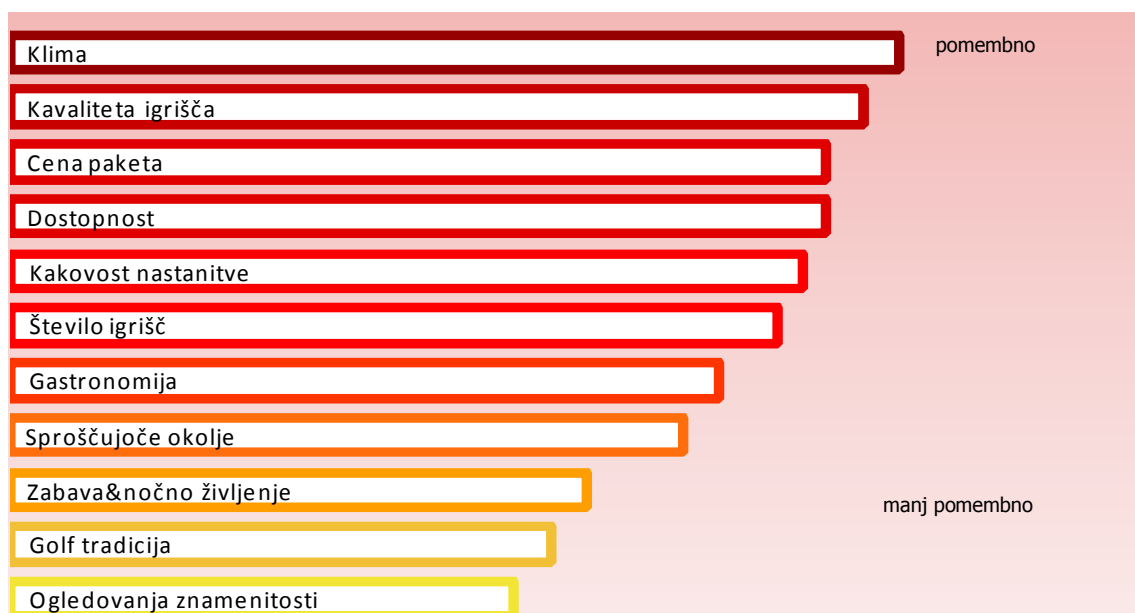
Grafikon 19: Poraba golfskega turista

KPMG (2008 b, str. 6)

V sedmih dneh povprečen golfist običajno odigra od 4 do 6 krogov, ki se porazdelijo na 3 do 5 različnih igrišč. Zanimiva je razporeditev dejavnikov, prikazana v spodnjem grafikonu 21, ki igrajo bistveno vlogo golfskemu turistu pri sprejemanju odločitve o destinaciji dopustovanja. (po KPMG, 2008 b)

Grafikon 20: Odločilni dejavniki pri izbiri golfske destinacije

KPMG (2008 b, str. 8)

5 GOLF V SLOVENIJI

5.1 RAZVOJ GOLFA V SLOVENIJI

Zibelka slovenskega golfa je blejsko igrišče, ki se obenem uvršča med najstarejša igrišča v tem delu Evrope. Na pobudo kraljeve družine Karadžordžević in diplomatskega zbora je bilo konec junija 1937 dokončanih prvih devet igralnih lukenj, leto kasneje pa še preostalih devet. S tem je blejsko igrišče postalo edino igrišče v Jugoslaviji z 18 luknjami. Osnovni namen izgradnje, ki jo je načrtoval in vodil Avstrijec Rudolf von Gelmini, je bilo privabiti več angleških in ameriških gostov. Prvo mednarodno tekmovanje na slovenskem območju »Open Bled« je tako potekalo leta 1938 in ga je organiziral Golf klub Bled, prvi golfski klub pri nas, ustanovljen istega leta. Druga svetovna vojna je prekinila igranje golfa na Bledu in igrišče za golf je bilo zapuščeno, dokler ni leta 1968 švicarski poslovnež Erich Pfister pričel spodbujati domače turistične delavce, da se lotijo njegove obnove. Na povabilo Pfistra je leta 1971 na Bled prišel cenjeni arhitekt in graditelj številnih igrišč za golf po vsej Evropi, Donald Harradine, ki je pričel načrtovati obnovo igrišča. Leta 1972 so lahko začeli s preizkusnim igranjem prvih devetih lukenj, do leta 1974 pa so na igrišču dokončali vseh 18 igralnih polj, vendar je otvoritev novega igrišča sledila štiri leta kasneje, 20. maja 1977. Leta 1982 so nekateri blejski člani ustanovili Golf klub Ljubljana, drugi najstarejši klub v Sloveniji, tudi soustanovitelj Golf zveze Slovenije. (po GZS, 2009)

Do odprtja drugega slovenskega golfskega igrišča je minilo več kot desetletje. Z izgradnjo Lipice leta 1989 smo Slovenci dobili edino golfsko igrišče v Sloveniji, ki je odprto skozi vse leto, kar je zasluga tamkajšnje blage mediteranske klime. Zgrajeno je po zasnovi svetovno znanega projektanta golfskih igrišč, gospoda Donalda Haradina, in čeprav je bilo sprva načrtovanih 18 lukenj, danes obsega le polovico od teh. Namen izgradnje je bil privabiti italijanske igralce golfa. (po Golf klub Lipica, 2010)

Tretje igrišče, prav tako dizajnirano s pomočjo Donalda Haradina, je sledilo leta 1992 ob gradu Mokrice. Začetnim devetimi luknjami se je 2 leti kasneje pridružilo še dodatnih devet lukenj. (Golf Klub Mokrice, 2011) Na Bledu se je poleg prvotnega igrišča zaradi velikega povpraševanja leta 1993 zgradilo novo igrišče z devetimi luknjami. Igrišči so kasneje zaradi lažje prepoznavnosti poimenovali v Kraljevo igrišče in Jezersko igrišče. (po Golf Course Lake Bled Slovenia, 2011)

Sledil je Arboretum leta 1998 z devetimi luknjami, dizajniral jih je italijanski arhitekt Marc Croze, ki je obstoječe igrišče leta 2002 povečal še za novih devet lukenj. (Golf Arboretum, 2003). V letu 1999 sta se odprli dve novi igrišči, in sicer igrišče Ptuj z 18 luknjami in igrišče Zlati grič z devetimi luknjami. Olimje, prav tako z devetimi luknjami, je sledilo leto kasneje. Golf igrišče Livada v Moravskih Toplicah je celotnih 18 lukenj dočakalo leta 2005, v manjšem obsegu pa so na njem igrali že leta prej. (po GZS, 2009)

Pri naslednji treh igriščih je vodilno nit od same idejne zasnove pa do izvedbe imel arhitekt Peter Škofic. Otočec je bil zgrajen v sodelovanju z Britancem Howardom Swanom z 9 luknjami 2006 in 18. leta 2009. Igrišče Trnovo je s svojim odprtjem leta 2007 postalo prvo igrišče v Ljubljani in prvo igrišče, dostopno celotni javnosti. Igrišče je namenjeno tako izkušenim igralcem golfa kot tudi ljubiteljem golfa, saj ni potrebno imeti dovoljenja za igro golfa. (po Golf Trnovo Ljubljana, 2011) Diners pri Ljubljani je najmlajše igrišče pri nas in od odprtja leta 2009 ponuja igranje na 18 luknjah. Danes tako Slovenija ponuja 12 golfskih igrišč.

5.2 SMERNICE IN ORGANIZIRANOST SLOVENSKE TURISTIČNE DEJAVNOSTI

»Kako in v kakšni meri se razvija turizem, je v celoti odvisno od politike in interesov razvojnih institutov posameznih držav. Ti niso zgolj državne institucije (npr. ministrstva, direktorati, uradi), temveč tudi predstavniki podjetniškega sektorja (npr. gospodarske družbe, samostojni podjetniki, gospodarska zbornica, obrtna zbornica, trgovska zbornica) ter interesna združenja turističnega gospodarstva (npr. ZTAS – Združenje turističnih agencij Slovenije, ASTA – American Society of Travel Agents, ETC – European travel commission, GMH – Grozd malih hotelov Slovenije itd.) V obdobju naraščajoče univerzalizacije sveta se v organiziranost turizma na lokalni ali destinacijski ravni vpletajo tudi mednarodne organizacije za turizem in s turizmom posredno povezane panoge.« (Juvan, 2010, str. 3)

»Organiziranost slovenskega turizma je določena v Zakonu o pospeševanju turizma iz leta 1998 in v Zakonu o spodbujanju razvoja turizma iz leta 2004, ki sta do danes vplivala na razvoj razmeroma toge organizacijske strukture, ki ji manjka predvsem učinkovitih organizacij na lokalni in destinacijski ravni. Druga je prenovljena oblika krovnega zakona iz leta 1998 in določa, da ukrepe in aktivnosti turistične politike izvajajo ministrstvo, pristojno za turizem, in druga ministrstva ter organi v njihovi sestavi, Slovenska turistična organizacija ter druge pravne osebe javnega in zasebnega prava, ki delujejo na področju spodbujanja razvoja turizma in jim je bilo podeljeno javno pooblastilo za izvajanje upravnih nalog s področja turizma.« (Juvan, 2010, str. 18)

5.2.1 Ministrstvo za gospodarstvo – direktorat za turizem

»Najpomembnejša in najvplivnejša institucija za turizem je Direktorat za turizem, ki deluje v okviru Ministrstva za gospodarstvo. Vodi ga direktor, ki ga imenuje minister za gospodarstvo. Osnovne naloge direktorata za turizem so razvojno usmerjene, pri čemer direktorat na ministrski (izvršilni) ravni zagovarja pomen turizma kot gospodarske panoge. Direktorat tako skrbi za razvoj in izvedbo strateških dokumentov, ki vplivajo na razvojne procese v turizmu, pri tem pa vsakih šest let kot najpomembnejši dokument izda strategijo razvoja turizma.« (Juvan, 2010, str. 18)

V razvojnem načrtu in usmeritvah Slovenskega turizma za leto 2007-2011, ki ga je pripravil direktorat za turizem, so razvidne splošne smernice slovenskega turizma. V njem o viziji slovenskega turizma navajajo: »Pri oblikovanju vizije izhajamo iz razumevanja prihodnosti in dejstva, da mora biti vizija Slovenije zaradi njene majhnosti in neodkritosti drugačna od vizij velikih, uveljavljenih destinacij. V bodoče bodo vse destinacije znotraj centralne Evrope, kamor sodi tudi Slovenija, dostopne v nekaj urah, za ceno, ki večini omogoča nekajdnevni obisk destinacije. Naraščal bo segment ljudi, katerih glavno vodilo pri izboru destinacije bo iskanje avtentičnosti in povezanost z njihovo (samo)podobo«, ter »Slovenija bo postala razvita turistična destinacija z raznoliko in kakovostno turistično ponudbo, s poudarkom na krajših počitnicah. Z izoblikovanimi atraktivnimi in raznolikimi integralnimi turističnimi proizvodi bo postala tudi zaželena destinacija za daljše počitnice.« (URAN, OVSENIK, 2006, str. 19)

V omenjenem dokumentu je Direktorat za turizem z analizo stanja ugotavlja, da: » ... je večina športne turistične infrastrukture v javni lasti in da bi bilo potrebno povečati vlaganja in razvojne spodbude v izgradnjo športno-turistične infrastrukture ter zagotoviti vključevanje športne ponudbe v integralne turistične proizvode« (URAN, OVSENIK, 2006, str. 10) Kot izhodišča za oblikovanje turističnih destinacij izhajajo iz cilja »želimo razviti prepoznavne destinacije s svojo zgodbo.« (URAN, OVSENIK, 2006, str. 31)

Bolj konkretno je glede slovenskega turizma, ki zadeva golf, spregovoril Marjan Hribar, generalni direktor Direktorata za turizem pri ministrstvu za gospodarstvo, v intervjuju za revijo Golf Slovenija. Po njegovih besedah je v vizijo prihodnosti slovenskega turizma vključen tudi razvoj golfskega turizma, ki lahko kot odličen dopolnilni turistični produkt do-dobra pripomore h bolj kakovostni turistični ponudbi. Kot odgovoren za vodenje slovenske turistične politike se zaveda, da bo v Sloveniji potrebno še veliko vložiti v golfsko infrastrukturo. Kot pravi, Slovenija zaradi svoje majhnosti ni bila nikdar primerna za množični turizem, zato naša turistična ponudba temelji na doživetjih, kjer pomemben del predstavlja ponudba vseh vrst športnih aktivnosti. V svetu prisoten trend kratkih počitnic daje Sloveniji veliko prednost zaradi bližine večjih trgov, kot so Italija, Avstrija in Nemčija. Zaradi letalskih povezav pa je opazen tudi porast Francozov, Špancev, Rusov ..., kjer je pri pridobivanju tovrstnih gostov izrednega pomena tudi ponudba golfske infrastrukture. Kot pravi, bi, če bi želeli biti primerljivi z razvitimi golfskimi destinacijami, morali imeti v Sloveniji med 25 in 30 igrišč za golf. Nizko število igrišč je tudi eden od razlogov, da priložnosti, predvsem tiste v povezavi s tujimi turisti, še niso dovolj izkoriščene. Še posebej je omenil tudi primer slovenske obale, ki še vedno nima golfskega igrišča, kar naj bi izredno slabilo njeno konkurenčnost, saj naj bi danes resna turistična ponudba v neki regiji vsebovala vsaj eno golfsko igrišče. Ker se je pokazalo, da v Sloveniji ni enostavno zgraditi golfskega igrišča, ima v prihodnje namen ustanoviti medresorno delovno skupino za razvoj golfskega turizma, v katero bodo povabljeni predstavniki ministrstva za okolje in prostor, predstavniki ministrstva za šolstvo in šport, Slovenska turistična organizacija, Golf zveza Slovenije, Gospodarsko interesno združenje in še nekatere zunanje interesne skupine ter naravovarstveniki, društvo za opazovanje ptic in društva, ki se ukvarjajo z

biotsko raznovrstnostjo. Zasedba bo torej široka, saj golf po njegovih besedah kot multidisciplinarna zadeva ni stvar le ministrstva za gospodarstvo.
(po Hočevar, 2008, str. 34)

5.2.2 Slovenska turistična organizacija

Koordinacijsko in povezovalno vlogo med javno, zasebno in civilno družbo ima Slovenska turistična organizacija (STO).

Med temeljne naloge te krovne nacionalne turistične organizacije sodi:

- načrtovanje in izvajanje promocije države kot turistične destinacije,
- povezovanje obstoječih in pospeševanje razvoja novih produktov in programov nacionalnega pomena,
- vzpostavljanje integralne turistične informacijske infrastrukture,
- izvajanje razvojno-raziskovalnega dela (Slovenska turistična organizacija, 2010).

Slovenska turistična organizacija je na svojem turističnem informacijskem portalu (<http://www.slovenia.info>) obširno predstavila slovenska golfska igrišča. Tako domači, predvsem pa tuji golfisti lahko tukaj dobijo vse potrebne informacije o igriščih: od naslova, telefona številke, faksa, elektronskega naslova, števila lukenj igrišča, dolžine sezone in drugih značilnosti posameznega igrišča. Poleg predstavite samega igrišča in njegovih značilnosti so ponujene tudi možnosti, ki jih sama lokacija, kjer se igrišče nahaja, ponuja. Tako lahko obiskovalec spletne strani brez težav najde direktno povezavo do možnih nastanitev v bližini igrišča in izbira med različnimi gostišči, apartmaji, hoteli, penziji ... Predstavljene so možnosti številnih atrakcij, ki jih ponuja lokalno okolje, kot so muzeji in galerije, naravni parki, gradovi in številne ostale znamenitosti. Zajeta je tudi ponudba mnogih aktivnosti ter ponudba hrane in pijače na danem območju ter informacije o nekaterih drugih ponudnikih, kot so bližnje trgovine, prevozniki ... Tako ponudba posameznih igrišč kot tudi dodatna ponudba v bližnji okolici igrišča so za sodobnega golfskega turista izredno zaželeni informacije, ki lahko bistveno prispevajo pri odločitvi za obisk posameznega igrišča.

5.2.3 Lokalne turistične organizacije

Lokalne turistične organizacije je prvič imenoval Zakon o pospeševanju turizma, ki je določal pospeševanje turizma na lokalni in nacionalni ravni kot dejavnost v javnem interesu zaradi ugodnih vplivov, ki jih ima turizem na celoten gospodarski in družbeni razvoj. Dejavnost pospeševanja turizma tako zajema oblikovanje celovite turistične ponudbe, spodbujanje razvoja turistične infrastrukture in njena promocija ter informiranje obiskovalcev. Lokalno turistično organizacijo, ki opravlja naštetje dejavnosti, ustanovi občina oziroma več občin na zaokroženem območju. Člani lokalne turistične organizacije so pravne osebe in podjetniki posamezniki, katerih dejavnost je neposredno povezana s turizmom in sobodajalci ter tistimi kmeti, ki opravljajo gostinsko dejavnost. Njeni člani so lahko tudi turistična in druga društva. (po ZPT, 1.–3. člen).

»Proces ustanovitev in razvoja lokalne turistične organizacije je bil uspešno zaključen, ugotavlja pa se, da so organizacije dosegle vrhunec svoje ustvarjalnosti predvsem na področju promocije turističnih destinacij« (Juvan, 2010, str. 20). »Vse pogostejša zahteva po razvoju turističnih destinacij in predvsem integriranih turističnih proizvodov narekuje reorganizacijo lokalnih turističnih organizacij v sodobne destinacijske biroje oziroma destinacijske organizacije.« (Juvan, 2010, str. 21)

Tako je ministrstvo za gospodarstvo objavilo Javni razpis za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj – ESRR za izvedbo aktivnosti regionalnih destinacijskih organizacij. Namen javnega razpisa je spodbujanje izvedbe aktivnosti regionalnih destinacijskih organizacij, ki se nanašajo na izvajanje operativnih, razvojnih, distribucijskih in promocijskih funkcij, ki bodo spodbudile razvoj turizma v turističnih destinacijah. Ministrstvo za gospodarstvo želi s tem javnim razpisom ob upoštevanju Razvojnega načrta in usmeritev slovenskega turizma 2007–2011 zagotoviti ključne pogoje za pospešen razvoj turizma v turističnih destinacijah in okrepiti povezovanje in sodelovanje pri skupnem načrtovanju, oblikovanju in trženju slovenskega turizma.

(po Ur. list RS, št. 42/2010, str. 1256)

5.2.4 Golf zveza Slovenije

Golf zveza Slovenije v svoji strategiji razvoja golfa v Sloveniji med svoje dolgoročne cilje uvršča množičen in kakovosten razvoj ter organiziranost golfa kot tekmovalnega in rekreativnega športa ter njegovo popularizacijo. Kot svoje naloge in dejavnosti si je zastavila naslednje: skrb za načrten razvoj golfa z ustvarjanjem potrebnih pogojev. V golfske klube pritegniti nove in obdržati obstoječe člane, s poudarkom na mladini, in omogočiti njihovo lažje vključevanje v klube; promoviranje golfa in spreminjanje zavesti javnosti o odnosu do golfa kot zdravega načina življenja; izobraževati golfiste glede pravil in etike obnašanja pri igranju golfa; nuditi podporo za ustanavljanje novih golfskih klubov in izgradnjo novih golfskih igrišč; organiziranje in vodenje tekmovanj na področju golfa ter skrb za izbiro in pripravo golfskih reprezentanc; organiziranje in strokovno izpopolnjevanje igralcev, trenerjev in sodnikov ter drugo, kot je nenazadnje spodbujanje in nudenje podpore za izgradnjo novih golfskih igrišč. (po GZS, 2005)

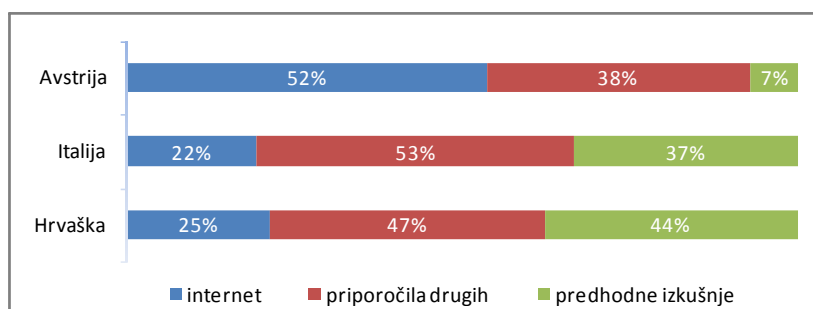
Generalni sekretar Golf zveze Slovenije Gorazd Kogoj je v enem od člankov zapisal, da je golfska igra v Sloveniji na repu razvitosti v primerjavi z drugimi evropskimi državami, kar je razvidno predvsem iz relativno majhnega števila igrišč in nizkega števila registriranih igralcev, predvsem mladoletnih. Težavo v primerjavi z drugimi razvitimi športi predstavlja finančni zalogaj, ki je potreben za izgradnjo in razvoj golfski objektov ter igrišč. Po njegovem mnenju bi lahko s sistematičnim pristopom in delom veliko dosegli, osrednji dolgoročni cilj pa je doseči, da bo golf v Sloveniji priznan kot narodni šport, brez negativnega prizvoka elitizma. (po Kogoj, 2007)

5.3 RAZISKAVA MED GOLFIGISTI NA SLOVENSКИH GOLFSKIH IGRIŠČIH

Slovenska turistična organizacija je z namenom analize slovenskih in tujih golfistov na devetih različnih golfskih igriščih v Sloveniji izvedla terensko anketiranje. V raziskavi je sodelovalo 900 naključno izbranih domačih in tujih anketirancev, ki so končali igro golfa. Od tega je bilo 72 % slovenskih in 28 % golfistov iz drugih držav (večinoma Hrvaška, Avstrija in Italija). Število opravljenih anket na posameznem igrišču je variiralo glede na velikost posameznega igrišča. Rezultati raziskave so služili kot osnova za načrtovanje strateških dokumentov s področja turizma in za usmeritev ravnanja drugega turističnega gospodarstva. (po STO, 2006, str. 4)

Izmed vseh anketiranih golfistov je bila več kot polovica tujih anketirancev udeležena na golfskem igrišču Moravske Toplice (58,6) in na golfskem igrišču Bled (52,3 %) (po STO, 2006, str. 7). Informacije o Sloveniji in njenih značilnostih so tuji golfisti najpogosteje pridobili od prijateljev, znancev in sorodnikov. Drug najpogostejši vir pridobivanja informacij je bil internet. Kako so viri informacij porazdeljeni med avstrijskimi, italijanskimi in hrvaškimi golfisti, je vidno iz spodnjega grafikona 22. (po STO, 2006, str. 20)

Grafikon 21: Glavni viri informacij za obisk golfskih igrišč

Vir: (SLAK, 2006)

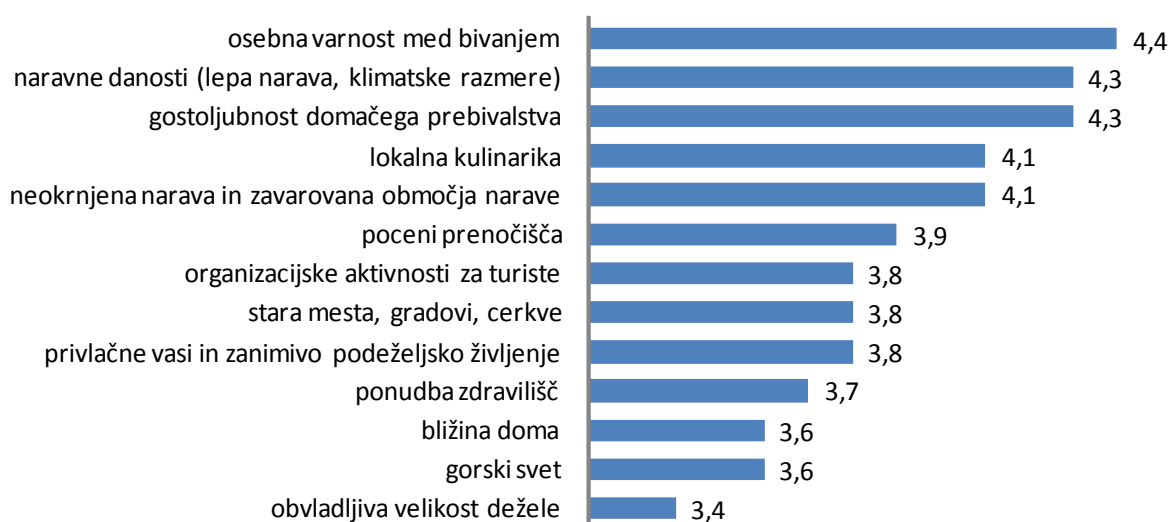
Brez vnaprejšnje rezervacije nastanitve je v Slovenijo prišla slaba četrtnina tujih golfistov, 22 % si je bivanje organiziralo preko interneta, 18 % pa je rezervacijo opravilo preko telefona oz. faksa. Sledi še organizacija preko turističnih agencij in drugo. (po STO, 2006, str. 25) Pri odločitvi pred prihodom v Slovenijo se je četrtnina vprašanih odločala med našo državo in eno izmed sosednjih držav. Med državami, o katerih so razmišljali, prevladuje Avstrija, sledi Italija in nato Hrvaška. (po STO, 2006, str. 23)

Skoraj polovica (47 %) vprašanih je odgovorila, da so glavni razlog za obisk Slovenije različne športne aktivnosti oziroma rekreacija. Šestina tujih golfistov je Slovenijo obiskala zaradi počitnic (morje, podeželje, zdravilišče), 13 % pa jih je prišlo v Slovenijo predvsem zaradi golfa. Glavno dejavnost v času bivanja v Sloveniji pa 75 % vprašanih predstavlja golf. (po STO, 2006, str. 21) Tuji anketiranci so v razponu obiska prenočili v Sloveniji povprečno 6,7 noči. Večina je za namestitev izbrala hotel (38 %), na svojem domu jih je

prenočevalo 28 %. Ostali so izbrali druge vrste nastanitvenih objektov, kot so penzioni in gostišča, privatne sobe. (po STO, 2006, str. 28)

Kar 88 % tujih anketirancev je v Slovenijo prispelo z avtomobilom ali kombijem. 73 % vprašanih namerava za potovanje v času bivanja v Sloveniji uporabiti avtomobil ali kombi. Z letalom je prispelo skoraj 6 % tujih anketirancev. 15 % vprašanih v času bivanja v Sloveniji ne namerava hoditi na izlete. (po STO, 2006, str. 26). Med najvplivnejše dejavnike pri odločanju za obisk Slovenije so bili: osebna varnost, naravne danosti, gostoljubnost domačega prebivalstva in drugi, kot to prikazuje grafikon 23, na katerem so prikazane ocene po pomembnosti, pri čemer je število 5 pomenilo najpomembnejše. (po STO, 2006, str. 30)

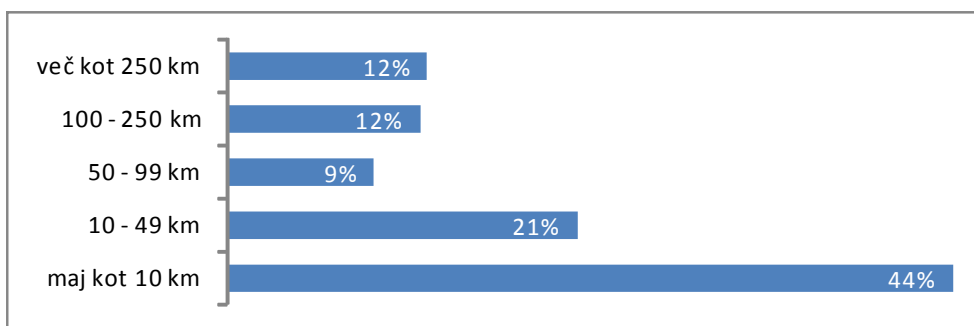
Grafikon 22: Vpliv dejavnikov za obisk Slovenije

Vir: (STO, 2006, str. 30)

V radiu znotraj 50 kilometrov je prenočevalo 65 % vseh tujih golfistov, od tega je 44 % tujih golfistov prenočevalo v nastanitvenem objektu, ki je od golfskega igrišča oddaljen manj kot 10 km, 21 % pa v oddaljenosti med 10 in 49 kilometrov. Celoten prikaz oddaljenosti nastanitvenega objekta od golfskega igrišča je razviden iz grafikona 24.

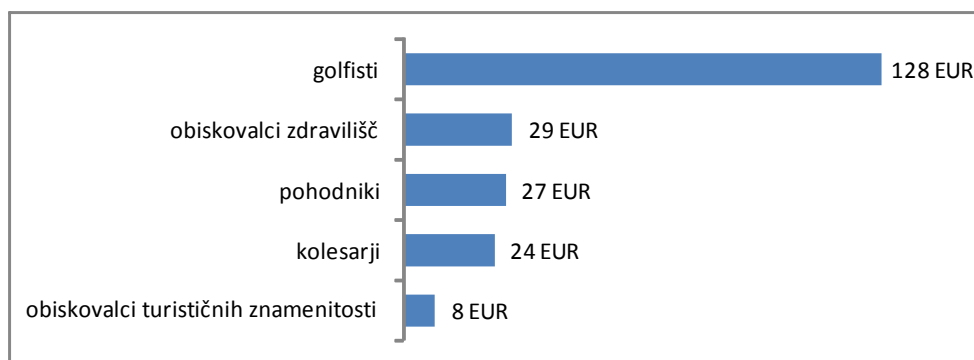
Grafikon 23: Oddaljenost nastanitvenega objekta od golfskega igrišča

Vir: (STO, 2006, str. 42)

Slovenska turistična organizacije je poleg Raziskave med golfisti na slovenskih golfskih igriščih izvedla tudi številne druge raziskave in analize, pri čemer je med drugim prišla do ugotovitev o velikih razlikah povprečne porabe denarja po posameznih dejavnostih. Prikaz teh razlik je viden v grafikonu 25.

Grafikon 24: Primerjava povprečne porabe denarja po dejavnostih

Vir: (SLAK, 2006)

6 ANALIZA SLOVENSKE OBALE KOT GOLFSKE DESTINACIJE

6.1 POTENCIALNE LOKACIJE ZA RAZVOJ GOLFSKIH IGRIŠČ NA OBALI

Interes za ureditev golfskih igrišč na Obali je prisoten že več kot dve desetletji. Preučili so več možnih lokacij, od katerih pa se je večina po začetnih analizah izkazala za neustrezne bodisi z ekonomskih bodisi okoljskih vidikov. Pri lokacijah, ki so imele realne možnosti, so stekle aktivnosti za pripravo vseh potrebnih prostorskih dokumentov. Dokumentacija je stekla za predlog golfskega igrišča v Ospu, izolskih Baredih, ankaranski Bonifiki, Srminu in v Sečovljah.

6.1.1 Golfsko igrišče Koper – Osp

Predvidena lokacija za golfsko igrišče je pri vasi Osp, med cesto, ki pelje od Črnega Kala proti Italiji in pobočjem Tinjan. Skozi sredino igrišča bi tekla Osapska reka, ob kateri bi nastala manjša jezera in zajetja. Problem bi predstavljala sušna obdobja, saj takrat reka presahne, kar bi lahko privedlo do relativnega pomanjkanja vode. Zato bi bila potrebna dodatna vlaganja v zadrževalnike za padavinsko vodo, ki bi priskrbeli dodatne količine vode za zalivanje. Ker bi bilo golfsko igrišče razpotegnjeno na razgibanem terenu od nadmorske višine 14 metrov do višine 74 metrov, bi veliki nakloni lahko pomenili hitro odtekanje padavin. Razgiban teren bi pomenil tudi večja začetna vlaganja na področju potrebnih zemeljskih del. Zemljišča so razdrobljena na okoli 400 parcel, ki so v pretežni meri v privatni lasti. Nekoč dobro kmetijsko izkoriščena so danes pretežno neobdelana in zapuščena ter jih počasi prerašča gozd. Stanovanjsko hišo, ki je na prostoru možnega igrišča, bi se dalo uporabiti kot klubsko hišo ali kot bazo za vzdrževanje igrišča. Komunalna opremljenost ne bi povzročila večje težave, saj je v bližini naselje. V naselju je restavracija s prenočišči, avtokamp, vinska klet in plezalna Osapska stena. Zaradi slednje je dolina reke Osp turistično že prepoznavna in prebivalci vasi Osp imajo izredno pozitiven odnos do pospeševanja turistične ponudbe v dolini. Sama dolina ima prednost, da je v zavetrju pred vetrovi, zlasti pred burjo. Izgradnja avtoceste in sam odcep pri Črnemu Kalu omogočata hitro dosegljivost, saj je mogoče priti iz Portoroža kot bolj oddaljenega dela na Obali in z vidika tujih gostov enega bolj zanimivih, v manj kot pol ure. Predvidena velikost igrišča je 80 hektarov. Število lukenj bi bilo 27 z možnostjo razširitve na 36 lukenj. Prvih 18 igralnih lukenj bi bilo večinoma umeščeni na levi breg reke Osp, preostalih 9 pa je predvidenih na desnem bregu. Igrišče bi imelo vse potrebne karakteristike za prirejanje mednarodnih, profesionalnih tekem (Championship igrišče), kar bi mu še povečalo možnosti trženja. (po UL RS, št. 54/2004)

6.1.2 Golfsko igrišče Koper – Srmin

Golfsko igrišče na Srminu je predvideno približno 10 kilometrov od Kopra in polovico toliko od Ankarana. Zato so poleg naselij sorazmerno blizu tudi turistično-hotelske kapacitete. Izrazita prednost igrišča so zadostne količine vode. Ravninska lega omogoča poljubno

ureditev igrišča in z večjimi zemeljskimi deli bi se dalo teren razgibati ter doseči veliko raznolikost igranja (peščene oaze, vodne ovire ...). Razdrobljenost zemljišč je majhna in prevladuje javno lastništvo, vendar so ta v prvem kakovostnem razredu kmetijskih zemljišč. Dve stanovanjski hiši, ki sta na predvideni lokaciji igrišča, bi se dalo uporabiti kot osnovo za klubsko hišo in bazo za vzdrževanje igrišča. Predvidena velikost je 67 hektarov in naj bi obsegalo 18 lukenj z možnostjo povečanja. (po Kvaternikovi et al., 2003)

6.1.3 Golfsko igrišče Piran – Sečovlje

Golfsko igrišče Sečovlje je predvideno v bližini marine, letališča in krajinskega parka Sečovlje. Igrišče zaradi bližine naselja ne bi imelo težav s komunalno opremljenostjo. V neposredni bližini so tudi vodotoki, varnost zagotavljanja potrebnih količin vode bi lahko povečali tudi z jezeri in akumuliranjem deževnice. Ravninski teren bi bilo mogoče z zemeljskimi deli poljubno oblikovati. Predvidena velikost igrišča je 61 hektarov, na katerih naj bi bilo 18 lukenj in obsežno vadbišče. Znotraj ureditvenega območja igrišča bi med igralnimi polji bilo 16 hektarov kmetijskih površin in tudi robna zemljišča. V osrednjem delu je načrtovana postavitve klubske hiše. Razdrobljenost zemljišč je velika (cca 350 parcel), so pretežno v privatni lasti in neobdelana sodijo v prvi kakovostni razred kmetijskih zemljišč. Projekt bi bil vreden 10,5 milijona evrov.

Leta 2001 so stekle aktivnosti, da bi se zamisel o izgradnji igrišča za golf realizirala. Zataknilo se je, ko je Ustavno sodišče razveljavilo prostorski akt za gradnjo golfskega igrišča v Sečovljah zaradi proceduralne napake. Nato se je zapletlo še pri zahtevi za nadomestna zemljišča in se ponovno ustavilo pri negativnem mnenju ministrstva za kmetijstvo, ki je bilo dano na celovito presojo vplivov na okolje, katerega je naročilo ministrstvo za okolje in prostor. Vidimo, kako kompleksno je speljati projekt izgradnje golfskega igrišča, ko so zaradi različnih interesov, prepričanj in postopkovnih ovir potrebna nenehna dopolnjevanja in prilagajanja. (po Šuligoju, 2010)

6.2 POVEZOVANJE Z ŽE OBSTOJEČIMI IGRIŠČI

Igralci golfa radi menjavajo različna igrišča, zato je pestrost ponudbe v sorazmerni medsebojni bližini različnih golfskih igrišč več kot zaželena. Potencialna igrišča na Obali bi tako lahko dopolnili s ponudbo golfskih igrišč naših sosedov na Hrvaškem in v Italiji. Mreža golfskih igrišč bi prispevala k pestrejši ponudbi in bi bila s strani golfistov vsekakor zaželena in privlačna. Samo dostopnost do igrišč v okviru lokalnih povezav in samih dostopov po posameznih lokacij golfskih igrišč bi bilo mogoče izboljšati tako z infrastrukturo, predvsem pa z zato namenjenimi avtobusnimi ali drugače organiziranimi prevozi.

Povezovanje bi bilo mogoče z naslednjimi igrišči, ki so v radiu od Slovenske obale oddaljena do 40 kilometrov, saj bi večja razdalja predstavljala preveliko časovno oviro. Prav tako je pomembna prednost, da predlagana igrišča omogočajo igranje skozi vse leto. Na slovenski strani bi tako bila možna povezava z Lipico, ki je od predlaganih povezav

najbolj oddaljena in ima le 9 igralnih lukenj. Razdalja od Lipice pa do severne povezave na italijanski stani znaša manj kot 10 kilometrov. Golf klub Trst – Padriče ima 18 lukenj, leži na kraški pokrajini nad Trstom in je zaradi ugodne mediteranske klime odprto vse leto. Povezava do obale je mogoča v pol ure. Med novejšo možno povezavo, bi bilo vse od leta 2009 mogoče vključiti golfsko igrišče Kempinski na Crvenem vrhu pri Savudriji. Igrišče z 18 luknjami je oddaljeno 25 kilometrov, kar opravimo s slabe pol ure vožnje. Edino oviro zaenkrat še predstavlja meja, ki je lahko v poletnih mesecih obremenjena in tako podaljša potreben čas, kar pa se bo z vstopom Hrvaške v Evropsko unijo spremenilo.

6.3 NAČRTOVANJE DOSTOPNOSTI DESTINACIJ

»Znotraj posamezne destinacije, ne glede na njene geografske razsežnosti, je potrebno ustrezno organizirati mobilnost posameznih prebivalcev turistične destinacije. Le-teh v času turističnega obiska ne moremo obravnavati zgolj kot stalne rezidente ali lokalno prebivalstvo, ampak tudi kot dnevne obiskovalce, turistične obiskovalce in začasne prebivalce (npr. sezonski delavci). Menedžment mobilnosti je potreben za usklajevanje njihovega gibanja po območju turistične destinacije, da vsi deležniki v procesu turizma in vsakodnevnega bivanja uživajo maksimalno kakovost bivanja in turističnega doživetja. Eden izmed pristopov k prostorski ureditvi turistične destinacije, kar po svoje prav tako določa njen obseg, je koncept destinacijskih con, koncept ponazarjanja interakcije med ponudniki določene turistične destinacije. Omenjene interakcije so pomemben člen pri sprejemanju najrazličnejših skupin turistov, ki destinacijo obiskujejo iz povsem različnih namenov in interesov. Nemoten proces lahko dejavniki turistične ponudbe izvajajo le tako, da sledijo že utečenim postopkom in da imajo ustrezno infrastrukturo, ki je seveda podprta z ustreznimi arhitekturnimi, zazidalnimi in urbanističnimi načrti.« (Khan et al. v: Juvan, 2010, str. 45)

»Večje turistične destinacije so razvile koncept primarne in sekundarne dostopnosti in razvijale model »radial destination zone«. Turisti destinacijo najprej dosežejo z letalom oz. ladjo in se (ali ne) nato odločijo za ogled atraktivne cone, kjer nameščeni centri in parki koristijo tako turističnemu gospodarstvu kot tudi domači populaciji in nato s pomočjo povezovalnega transportnega koridorja dosežejo končno destinacijo.« (Juvan, 2010, str. 47)

»Enostavno lahko trdimo, da brez ustreznega prometnega sistema turizem ni mogoč, saj je osrednji povezovalac turističnih destinacij s turističnim trgov. Z vzpostavljanjem prometnih povezav med različnimi geografskimi enotami (npr. mesti, državami itd.) lahko prometni sektor spodbuja turistično povpraševanje po posameznem kraju in tako vpliva na njegovo dostopnost, posredno pa tudi na njegovo turistično privlačnost. Obratno lahko posamezen turistični kraj razvija svoje turistične potencialne in spodbuja turistični trg k obisku in s tem posredno tudi transportni sektor k vzpostavljanju prometnih povezav.« (Juvan, 2010, str. 114)

Za mobilnost golfskih turistov, ki bi obiskali turistično destinacijo na slovenski obali, bi lahko dobro izkoristili obstoječo prometno infrastrukturo. Tako bi turisti lahko destinacijo dosegli na več različnih načinov. Eden izmed njih je, da bi pripluli v portoroško marino, kot druga možnost se ponuja letališče Portorož. Od tam bi lahko z organiziranimi avtobusnimi prevozi ali drugimi prevoznimi ponudniki dosegli končno destinacijo. Kot tretja, in glede na narejeno raziskavo STO, najbolj verjetna možnost pa je prihod golfskih turistov z avtomobilom ali kombijem. Za povezovanje med posameznimi igrišči znotraj destinacije bi bilo morda najbolj smiselno organizirati lokalni prevoz, tako da bi delež turistov, ki niso prispeli z lastnim prevoznim sredstvom, imel olajšano možnost dostopa od nastanitvenega objekta do posameznih igrišč.

6.4 KAZALCI ZASTOPANOSTI IGRIŠČ

Iz tabele spodaj vidimo, da ima od treh primerjanih držav Avstrija največjo pokritost države z golfskimi igrišči. Vendar pa se Avstrija po kriteriju tržnega povpraševanja uvršča med razvita evropska golfska tržišča, saj je delež udeležbe tu sorazmerno visok. Avstriji po pokritosti države z golfskimi igrišči sledi Češka, ki se (tako kot Slovenija) uvršča med rastoče golfske trge. Portugalska kot eno izmed tistih evropskih golfskih tržišč, ki so še v povojih, ima izmed teh primerjanih držav pokritost države z golfskimi igrišči najnižje.

Tabela 1: Primerjava zastopanosti igrišč

	Portugalska	Avstrija	Češka	Slovenija
Število prebivalcev	10,6 milijona	8,3 milijona	10,5 milijona	2. milijona
Površina države	92 072 km ²	83 870 km ²	78 866 km ²	20.273 km ²
Število igralcev golfa	14 545	104 475	46 331	7 900
Število golf igrišč	84	151	82	12
Površina države / igrišče	1 096	555	962	1 689
Št. prebivalstva / igrišče	126 190	54 967	128 049	166 667

Vir: lasten

V kolikor bi v Sloveniji želeli doseči takšno povprečno zastopanost igrišč za golf na površino države, ko je trenutno v Avstriji, bi morali imeti 36 golfskih igrišč. Da bi bila zastopanost igrišč Slovenije enaka Češki, s katero je slovensko golfsko tržišče na isti razvojni stopnji, bi bilo potrebno imeti 21 igrišč. V primerjavi s Portugalsko pa bi zadoščalo 18 igrišč. Zavedati se moramo, da se je pri nas razvoj golfa pričel kasneje, kot je bilo to v golfsko bolj razviti Avstriji, zato bi bilo pričakovati tolikšno povečanje števila igrišč morda nekoliko nerealno. Lažje bi bili primerljivi s Češko, ki bi s svojim nenadnim povečanjem števila golfskih igrišč v obdobju zadnjih desetih letih Sloveniji lahko bila dober zgled. Da bi se Slovenija uvrščala med razvite golfske destinacije, bi bilo torej potrebno še veliko vložiti v samo infrastrukturo golfa in s tem izgradnjo novih igrišč. Če bi se odločili za povečanje na potrebnih vsaj 21 pa tja do 36 igrišč, bi bil zagotovo smiseln razmislek o tem, da bi 3 do 5 igrišč zgradili na območju Slovenske obale, saj ta regija trenutno ne ponuja možnosti igranja golfa.

7 VPLIVI GOLFSKEGA TURIZMA NA OBALNEM OBMOČJU

»Vplivi turizma so posledica neuskladenosti v konceptu povpraševanja in ponudbe na trgu. V osnovi gre za tri osnovne vrste vplivov turizma: ekonomski, družbeni in okoljski. Razvoj turizma zahteva poseg v prostor, ker je turizem porabnik prostora, vsak poseg v prostor pa je čutiti kot nekakšen vpliv na vsaj enega od teh treh področij. Tako kot so vplivi turizma povezani med seboj (in učinkujejo drugi na druge), tako so tudi vedno prisotni pozitivni in negativni vplivi. Vplivi so vedno obojestranski, posamezne destinacije se med seboj razlikujejo samo po razmerju med pozitivnimi in negativnimi, ki pa je zelo odvisno od kvantitete in kakovosti virov, s katerimi destinacija razpolaga, ter od sposobnosti menedžmenta, kako uspešno komparativne prednosti preoblikujejo v konkurenčne. Vsaka oblika gospodarskega razvoja se sooča s posledicami na socialnih in kulturnih spremembah (stik med domačini in turisti). Hiter in predvsem načrtovan razvoj turizma s seboj prinaša različne vplive, ki razvoj lokalne skupnosti lahko spodbujajo ali zavirajo.« (Vodeb, 2010, str. 83)

7.1 SWOT ANALIZA

Kot pomoč pri strateških odločitvah so v tabeli prikazane prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti, ki bi jih imel razvoj Obale kot golfske destinacije. Z ovrednotenjem možnih posledic izgradnje golfskih igrišč na obalnem področju lahko povečamo prednosti, odpravimo pomanjkljivosti, uporabimo priložnosti in se poskušamo izogniti morebitnim nevarnostim ali vsaj zagotovimo ustrezno in pravočasno odzivnost v primeru, da se le-te pojavijo.

Tabela 2: SWOT analiza

PREDNOSTI <ul style="list-style-type: none">• Prispevek k bruto domačemu proizvodu• Povečanje zaposlovanja• Zmanjšanje sezonskega nihanja• Višja splošna raven življenjskega standarda• Vrednotenje nekaterih dobrin	SLABOSTI <ul style="list-style-type: none">• Uvoz delovne sile• Sprememba življenjskega sloga• Velik poseg v naravno okolje• Socialna izključenost lokalnega prebivalstva• Poraba ali onesnaženje vode
PRILOŽNOSTI <ul style="list-style-type: none">• Razvoj manj razvitih obalnih območij• Povečanje prepoznavnosti obalnega zaledja• Prodaja domačih proizvodov• Izboljšanje in ohranitev naravnega okolja• Zaščita naravnega okolja• Krepitev ekološke zavesti	NEVARNOSTI <ul style="list-style-type: none">• Dražitev cen življenjskih potrebščin za lokalno prebivalstvo• Povečanje cen zemljišč in najemnin• Sprememba videza zgradb in poselitve• Zamrtje avtohtone kulture, navad, običajev• Krčenje ali uničenje avtohtonih vrst

Vir: lasten

7.1.1 Vplivi Obale kot golfske destinacije na ekonomskem področju

Povečanje ekonomske aktivnosti na področju, kjer bi bila golfska destinacija, bi pozitivno vplivalo na bruto domači proizvod v državi in tako predstavljalo prednost, ki bi jo prinesla izgradnja igrišč na tem območju. Celovita turistična ponudba, ki je bila doslej predvsem umeščena in skoncentrirana v ožjem obalnem pasu, bi s prisotnostjo golfske destinacije nudila priložnost, da se del razvoja prenese tudi v obalno zaledje. Nudilo bi priložnost za razvoj in spodbudo do sedaj manj razvitih obalnih območij in večalo njihovo prepoznavnost. Ena izmed prednosti bi se tako pokazala pri povečanju zaposlovanja. Ustvarjena bi bila nova delovna mesta, predvsem bi vpliv pozitivno deloval na zmanjšanje sezonskega nihanja, kar bi pomenilo večje število delovnih mest skozi celotno leto in zmanjšanje sezonske brezposelnosti. Pri tem bi se kot slabost lahko pojavilo pomanjkanje delovne sile in zato njen uvoz. Povišala bi se tudi splošna raven življenjskega standarda, ki bi kot prednost na drugi strani povzročila tudi nevarnost za povečane cene življenjskih potrebščin tudi za lokalno prebivalstvo. Zaradi možnega povečanja obsega ostalih naložb bi se pojavilo tveganje za povečanja cen zemljišč in najemnin. Povečalo bi se tudi vrednotenje nekaterih dobrin, ki brez prisotnosti turizma ne bi postale prodajno blago, kot so na primer razgledi. (po Turk Balan, 2006)

7.1.2 Vplivi Obale kot golfske destinacije na okoljskem področju

Naravno in kulturno okolje se lahko z razvojem turizma spreminja. Razvoj turizma brez vpliva na okolje je nemogoč, pomembno pa je, da se negativne učinke in mogoče nevarnosti čim bolj zmanjša in se izkoristi prednosti in priložnost, ki jo ponuja turizem kot vir finančnih sredstev za zaščito naravnega okolja. Golfska igrišča obsegajo velike naravne površine, zato gre pri njihovi izgradnji za velik poseg v naravno okolje. Posebno pozornost se namenja nevarnosti za preveliko količino porabljene vode in raznih kemikalij v obliki pesticidov in gnojil, s čimer se spreminja sestava tal in pa sama podtalnica. Sporna bi bila izraba zemljišč, ki naj bi bila primerna za kmetijsko pridelavo (travniki, sadovnjaki, vinogradi in njive), prav tako pa bi brez potrebne vzpostavitve uravnoteženega habitata lahko prišlo do krčenja ali uničenja avtohtonih živalskih in rastlinskih vrst. Ti v golfu znani zadržki so sprožili številne raziskave, ki so kot take priložnost za zaščito okolja in katerih rezultati so okolju prijazni postopki, pri katerih je zmanjšana poraba vode in nevarnih skupin kemikalij in ohranjena biološka raznolikost. Ker igralne površine obsegajo povprečno le polovico celotnega območja golfskega igrišča, preostali del pa sestavljajo travnate, močvirske, vodne in gozdne ter druge površine, ti predeli lahko predstavljajo dragocen habitat divjim avtohtonim rastlinskim in živalskim vrstam, s čimer se zmanjša nevarnost za njihovo krčenje ali uničenje. Dober primer je ptujsko igrišče, kjer je poleg zajcev, srn, rib in raznovrstnih ptic mogoče opaziti tudi vodno ptico zelenonogo tukalico, ki je uvrščena med ogrožene vrste. Golfski turizem nudi priložnost za ohranjanje ali izboljšanje naravnega okolja ali pa celo za ohranitev naravnega okolja znotraj urbanih naselij. S prisotnostjo golfskega turizma se tako lahko tudi oblikuje in krepí ekološka zavest, odgovornost in ekološka etika (kot je na primer: trženje integriranega varstva okolja). Bistveno pri vsem je, da se gradnjo in upravljanje vsakega golfskega igrišča

skrbno načrtuje in prilagodi okolju, v katerem nastaja. Le dobro načrtovano in organizirano igrišče, ki združuje varovanje okolja že od samega začetka, bo predstavljalo dobro priložnost in ne obremenitev okolju, v katerem se nahaja. (po Vodeb, 2010, str. 84)

7.1.3 Vplivi Obale kot golfske destinacije na družbenem področju

Vpeljava golfske destinacije bi povzročila spremembo življenjskega sloga in obnašanja lokalnega prebivalstva. Pozornost bi bilo potrebno usmeriti na ohranjanje in razvoj avtohtone kulture, navad in običajev ter tradicionalnih obrti, saj bi v nasprotnem primeru bila nevarnost za njihovo opuščanje in zamrtje še toliko večja. Tako bi posamezne kmetije izrabile priložnost in bi lahko ponujale domačo kulinarično ponudbo, uredili bi lahko vinske kleti za pokušino in prodajo vina, oljčnega olja in drugih domačih proizvodov. Trženje lokalnih proizvodov bi z umestitvijo golfske destinacije bilo vsekakor v prednosti. V turistično ponudbo bi bilo mogoče vključiti tudi nove turistične nastanitvene kapacitete v zasebnih objektih, pri čemer bi morali biti pozorni na nevarnost, da ob morebitnem povečanju ne bi prišlo do spremembe videza zgradb in vzorcev same poselitve. Celostno gledano bi imelo lokalno prebivalstvo neposredno možnost aktivne vključitve v razvoj domačega kraja, obenem pa bi se jim ponudila možnost uživanja neposrednih koristi od samega razvoja kraja, ki se bi mu s prisotnostjo golfa turistična prepoznavnost povečala. (po Turk Balan, 2006)

8 ZAKLJUČEK

Slovenski turizem neprenehoma išče nova področja za svoj razvoj. Ena od možnih priložnosti je tudi razvoj golfskega turizma. Tu so v zadnjih desetletjih uspele predvsem t.i. golfske destinacije ob Sredozemskem morju (Costa del Sol v Španiji, Algarve na Portugalskem, Belek v Turčiji), ki nudijo golfistom ponudbo igranja na večjih igriščih znotraj ene lokacije.

Slovenski golfski trg se vztrajno razvija, vendar kljub temu da se delež golfistov nenehno povečuje, ostaja število igrišč še vedno relativno nizko v razmerju s številom prebivalstva in samo velikostjo države. Da bi nekatere regije nujno potrebovale vsaj eno, če ne več golfskih igrišč je vidno iz trenutnih razmer na Slovenski obali.

Zaradi vedno večje raznovrstnosti pričakovanj turista bi morala Slovenska obala kot destinacija temeljiti na raznolikosti in kakovosti turistične ponudbe. Z izoblikovanjem atraktivne ponudbe, ki bi vključevala raznovrstne športne aktivnosti in širok spekter ostalih možnih doživetij, povezanih na turistu prijazen in lažje dostopen način, bi se Obala lahko uveljavila kot nadvse zaželena destinacija. Tako bi se zanjo odločali tisti, katerim golf v času počitnikovanja predstavlja glavno dejavnost, kot tudi preostali, za katere je golf le dobrodošla dodatna ponudba.

Gospodarska kriza, ki se je pri turizmu odrazila predvsem v zmanjšanju počitnikovanj v tujini, saj so z njim povezani večji stroški, Sloveniji ne bi smela vzeti zagona in zaustaviti novih naložb v golfsko infrastrukturo. Slovenski golfski trg uvrščamo med rastoča golfska tržišča in izgradnja novih igrišč bi ponudila (podobno, kot se je to zgodilo v Vzhodni Evropi, kljub negativnemu vplivu krize) možnosti za pozitivno rast in razvoj.

Iz portugalskega primera, kjer so igrišča v večini namenjena predvsem zadovoljevanju turističnih zahtev, je mogoče potegniti več usmeritev za uspešen razvoj Slovenske obale kot golfske destinacije. Pri tem je bistvena prilagoditev ponudbe tujim golfistom, kar je jasno razvidno iz njihove večinske politike, da se za igranje na posameznih igriščih ne zahteva obveznega plačila članstva in se s tem turistom omogoči lažjo dostopnost. Tako kot Portugalska bi imelo tudi slovensko obalno območje zaradi ugodnih klimatskih razmer možnost uporabe igrišč skozi celo leto, s tem bi turisti imeli možnost igranja golfa tudi v zimskem času, ko to morda v njihovi domovini ni mogoče. Visoko število igralnih dni oziroma možnost celoletne igralne sezone omogoča tudi večje število odigranih krogov, kot bi to bilo na predelih z manj igralnimi dnevi, in posledično se tako poveča tudi sama donosnost.

Avstrija kot sosednja država je dober primer, v smeri katerega bi lahko potekal razvoj golfa na območju naše celotne države, saj je avstrijski golf skozi svoj razvoj visoko rast

dosegel predvsem zaradi porasta domačega povpraševanja in manj na račun golfskega turizma.

Na Češkem so investitorji zaznali naraščajoče zanimanje lokalnega prebivalstva za samo igro golfa, ki se je z naraščanjem števila igrišč še razširilo in odrazilo tudi v povečanju golfskega turizma v regiji. Slovenija bi glede na razvoj golfskega tržišča pri nas lahko sledila dobremu zgledu. Poleg tega, da bi gradnja golfskih igrišč na obalnem območju nudila investicijsko priložnost, pa ne smemo prezreti pozitivnih vplivov oziroma dodane vrednosti za razvoj okolice, ki bi nastala z izgradnjo.

Razvoj novega igrišča lahko ne gre vedno po načrtovanjih. Samo trajanje razvoja je poleg značilnosti državne zakonodaje lokalnih predpisov ter same lokacije igrišča in nenazadnje politike in drugih interesov v veliki meri odvisno tudi od drugih številnih nepredvidenih težav, ki lahko nastopijo med samo izgradnjo golfskega igrišča. Poskusu izgradnje igrišča v Sečovljah je jasen primer, kako se lahko pri pridobitvi vseh potrebnih dovoljenj postopek zavleče ali celo zaustavi.

Višina investicije, ki bi bila namenjena izgradnji posameznega igrišča, je seveda v veliki meri odvisna od samega investitorja, ne smemo pa pozabiti na možnosti pridobitve deleža denarja iz evropskih subvencij. Zaradi vse večjih zahtev sodobnega golfskega turista bi bilo morda smiselno razmisliti o višjem investicijskem vložku in o pomoči arhitekta oz. dizajnerskem igrišču.

V katero smer se bo razvijal golfski turizem na Slovenski obali, je v veliki meri odvisno od politike, katere razvojni načrt je v skladu s potrebami obalne regije. Smernice razvoja nakazuje tudi raziskava, ki je bila narejena na slovenskih golfskih igriščih. Iz obeh dokumentov je med drugim razvidno, da bi Slovenska obala kot turistična destinacija sodobnemu golfskemu turistu lahko ponudila možnost krajših počitnic. Izkoristila bi lahko tudi težave preostalih golfskih destinacij zaradi političnih nemirov (Tunizija, Egipt, zalivske države) in zaradi dražjih letalskih prevozov, ki so posledica višjih cen nafte.

Raziskava na slovenskih golfskih igriščih tudi potrjuje, da se sodobni golfski turist pri načrtovanju potovanja vse bolj obrača na uporabo interneta. Tako pri zbiranju informacij o naši državi, ki so ključnega pomena pri sprejemanju odločitve o prihodu v našo državo, kot tudi nadalje pri rezervaciji nastanitve v Sloveniji. Zato imajo predstavitelji ponudbe golfskih igrišč in namestitev ter ostala predstavljena ponudba na informacijskem portalu Slovenske turistične organizacije izredno vlogo.

Za razvoj golfskega turizma pa je izrednega pomena tudi namera direktorata za turizem o ustanovitvi medresorne delovne skupine za razvoj golfskega turizma.

Do sedaj je k razvoju golfa ogromno prispevala Golf zveza Slovenije, ki še naprej dela v smeri, da bi bil golf v Sloveniji priznan kot narodni šport. V veliko pomoč ji je tudi dejstvo, da je golf od leta 2016 sprejet med olimpijske športe.

Da pa bi bilo tako, je potrebo že prisotnemu povpraševanju po golfu prilagoditi tudi ponudbo. V sami analizi Slovenske obale so predstavljene do sedaj proučene možnosti, kjer bi se potencialno igrišče lahko nahajalo in kako bi bilo mogoče na novo zgrajena igrišča povezati z že obstoječimi, kar bi povečalo raznovrstnost ponudbe in tako izpolnilo enega izmed temeljnih pogojev, zaradi katerega sploh govorimo o destinaciji. Predstavljene so tudi možnosti dostopa do destinacije in znotraj nje, ter na primerjavi predlagano število 3 do 5 igrišč, ki bi jih bilo smiselno zgraditi znotraj obalnega območja.

Vplivi turizma v primeru izgradnje golfskih igrišč na obalno območje so raznovrstni. Med ekonomskimi je pomemben vpliv na bruto domači proizvod, ki je v primeru golfskega turizma bistveno večji kot v primeru obiska drugovrstnih turistov. Povprečen golfski turist pri povprečni porabi denarja od preostalih turistov tukaj neprimerljivo odstopa. Razmislek bi bilo tako potrebno nameniti temu, kateri segment turistov privabiti, saj mora Slovenija in predvsem obalno območje zaradi svoje majhnosti oblikovati drugačno strategijo turističnega razvoja, ko bi bila mogoče znotraj večjih turističnih destinacij.

LITERATURA IN VIRI

- EGA - European golf association (2010). *Global statistics for the years 1985–2010*. Dosegljivo 6. 3. 2011 na: <http://www.ega-golf.ch/050000/050200.asp>.
- Golf Arboretum d.o.o. (2003). Dosegljivo 14. 1. 2011 na: <http://www.golfarboretum.si/main.htm>.
- Golf Course Lake Bled Slovenia (2011). *Kratka zgodovina igrišča za golf Bled*. Dosegljivo 24. 1. 2011 na: <http://www.golfbled.com/si-golf-course-bled-slovenia-history.html>.
- Golf in Portugal (2010). Dosegljivo 16. 3. 2010 na: <http://www.golf-in-portugal.co.uk>.
- TURK BALABAN, Valentina (2006) *Golf igrišča v slovenski Istri*. Golf Istra, Koper.
- Golf klub Lipica (2010). *Igrišče Lipica*. Dosegljivo 20. 12. 2010 na: http://www.golfklublipica.si/index.php?option=com_content&task=view&id=52&Itemid=134.
- Golf Klub Mokrice (2011). Dosegljivo 5. 1. 2011 na: <http://www.golfklub-gradmokrice.si>.
- Golf Trnovo Ljubljana (2011). *Predstavitev*. Dosegljivo 24. 1. 2011 na: <http://www.golfrnovo.com/predstavitev>.
- Golf zveza Slovenije (2005). *Statut golf zveze Slovenije*. Dosegljivo 22. 12. 2010 na: <http://golfportal.info/gzs/rezultati>.
- Golf zveza Slovenije - GZS (2009). *Kratka zgodovina golfa v Sloveniji*. Dosegljivo 10. 9. 2010 na: http://golfportal.info/clanek/golf_za_vse/kratka-zgodovina-golfa-v-sloveniji.html.
- HOČEVAR, Andraž (2008). *Slovenski turizem potrebuje golfske turiste*. Golf Slovenija. Letnik VII, št. 25, 34–38.
- (2010). Javni razpis za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj – ESRR za izvedbo aktivnosti regionalnih destinacijskih organizacij. Uradni list RS, št. 42/2010.
- JUVAN, Emil (2010). *Destinacijski menedžment*. Fakulteta za turistične študije – Turistica, Portorož.
- KOGOJ, Gorazd (2007). *Golf pri nas kot narodni šport*. Dosegljivo 9. 6. 2007 na: http://www.klubpolet.si/index.php?option=com_content&task=view&id=178&Itemid=73.

KPMG (2007a). *Golf Benchmark Survey - Regional Report, Eastern Europe*. Dosegljivo 29. 11. 2007 na:
https://www.golfbusinesscommunity.com/article/golf_benchmark_survey_2007_regional_report_eastern_europe.

KPMG (2007b). *Golf Benchmark Survey - Regional Report, Western Europe & South-East Mediterranean*. Dosegljivo na 12. 12. 2007:
https://www.golfbusinesscommunity.com/article/golf_benchmark_survey_2007_regional_report_western_europe_south_east_mediterranean.

KPMG (2007c). *Golf Benchmark Survey - Regional Report, Central Europe*. Dosegljivo 20. 12. 2007 na:
https://www.golfbusinesscommunity.com/article/golf_benchmark_survey_2007_regional_report_central_europe.

KPMG (2007d). *Golf Benchmark Survey 2007 – Summary Report: Benchmark indicators and performance of golf courses in the Europe, Middle East and Africa region*. Dosegljivo 24. 01. 2008 na:
https://www.golfbusinesscommunity.com/article/golf_benchmark_survey_2007_summary_report_in_ema.

KPMG (2008a). *The Value of Golf to Europe, Middle East and Africa -A Study on the Golf Economy*. Dosegljivo 17. 9. 2008 na:
https://www.golfbusinesscommunity.com/article/the_value_of_golf_to_europe_middle_east_and_africa_a_study_on_the_golf_economy.

KPMG (2008b). *The Golf Travel Insight in the Europe, Middle East and Africa 2008 - The source of industry knowledge* . Dosegljivo 18. 11. 2008 na:
https://www.golfbusinesscommunity.com/article/golf_travel_insights_2008.

KPMG (2008c). *From North Cape to Cape Town - Golf Course Development Cost Survey 2008 in EMA*. Dosegljivo 25. 11. 2008 na:
http://www.golfbusinesscommunity.com/article/golf_course_development_cost_survey.

KPMG (2008d). *Golf Benchmark Survey 2008 - Rounds and Revenues Report in Europe, Middle East and Africa region*. Dosegljivo 18. 12. 2008 na:
https://www.golfbusinesscommunity.com/article/golf_benchmark_survey_2008_rounds_and_revenues_report_in_ema.

KPMG (2010a). *Golf and the Economic Downturn - A survey of golf course owners and operators in Europe, Middle East and Africa*. Dosegljivo 18. 1. 2010 na:
https://www.golfbusinesscommunity.com/article/golf_and_the_economic_downturn.

KPMG (2010b). *Golf participation in Europe 2010*. Dosegljivo 18. 11. 2010 na: http://www.golfbusinesscommunity.com/article/golf_participation_in_europe_2010.

SLAK, Nataša (2006). *Raziskava med golfisti na slovenskih golf igriščih – predstavitev*. Dosegljivo 6. 3. 2011 na: http://www.slovenia.info/pictures%5CTB_board%5Catachments_1%5C2006%5Cpredstavitv_golf_4768.pdf.

STO - Slovenska turistična organizacija (2010). *O slovenski turistični organizaciji*. Dosegljivo 7. 3. 2011 na: http://www.slovenia.info/si/Slovenska-Turisti%C4%8Dna-Organizacija-STO.htm?ps_sto=0&lng=1.

STO - Slovenska turistična organizacija (2006). *Raziskava med golfisti na slovenskih golf igriščih*. Dosegljivo 5. 12. 2006 na: http://www.slovenia.info/?ps_tekoce-raziskave-analize=1330.

ŠULIGOJ, Boris (2010). *Nova birokratska ovira proti portoroškemu golfu*. Dosegljivo 4. 8. 2010 na: <http://www.delo.si/clanek/116151>.

TTG Czech (2008). *The Golfer's Guide to the Czech Republic*. Dosegljivo 15. 4. 2010 na: <http://www.czechtourism.com/eng/uk/docs/holiday-tips/active-holiday/reasons-why/golf/index.html>.

URAN Maja, OVSENIK Rok (2006). *Razvojni načrt in usmeritve Slovenskega turizma (RNUST) 2007-2011*. Dosegljivo 15. 4. 2010 na: http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/turizem/Microsoft_Word_-_RNUST_2007-2011-popravki_10.7.2006-za_na_splet-1.pdf.

VODEB, Ksenija (2010). *Turistična destinacija*. Fakulteta za turistične študije – Turistica, Portorož.

(1998). Zakona o pospeševanju turizma (ZPT). Uradni list RS, št. 57/1998.

Wiley Publishing (2011). *Active Pursuits in Vienna at Frommer's*. Dosegljivo 11. 12. 2010 na: <http://www.frommers.com/destinations/vienna/0068010020.html>.